

T.C.
BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI
TAPU KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

e-Devlet Projesi. e-Devlet Projesi Kapsamında Tapu ve Kadastro Genel
Müdürlüğünün Uygulamaları ve Yapılması Gerekenlerin Belirlenmesi

Barkın POLAT: Müfettiş Yardımcısı

Tez Danışmanları: Başmüfettiş M. Altuğ İMAMOĞLU
Müfettiş Necdet ÇELİK

ANKARA 2011

İÇİNDEKİLER	SAYFA
İÇİNDEKİLER	2
ÖZET	5
GİRİŞ	6
BİRİNCİ BÖLÜM	
KAMU HİZMETLERİNİN SUNUMUNDA YENİ BİR ARAÇ OLARAK ELEKTRONİK DEVLET UYGULAMALARI	7
1.1. e-Devletin KAVRAMSAL TEMELLERİ	7
1.1.1.e- Devlet Tanımları	7
1.1.2.Dönemselleştirmeler	9
1.1.3. e-Devlet Gelişimini Destekleyen Gerekçeler	11
1.1.4.Bilgi Teknolojileri Harcamalarının GSMH içindeki payı	12
1.1.5.Elektronik Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Mevcut Kullanılan Bilgi Teknolojileri	13
1.1.5.1.Elektronik posta	13
1.1.5.2.Video-konferans	14
1.1.5.3.Katalog hizmetleri	14
1.1.5.4. Dosya transferi	14
1.1.5.5. Uzaktan form işleme	15
1.1.5.6.Elektronik yayıncılık	15
1.1.6. e-Devlet Girişimleri	15
1.1.7. e-Devlet Portalları	16
1.2. e-Devletin ÖNÜNDEKİ VE YAYILMASINI GÜÇLEŞTİREBİLECEK ENGELLER	18
1.2.1. Bürokratik Direnç	18
1.2.2. Personelin Eğitim ve Uyum Sorunu	19
1.2.3. Enformasyon Yüğü ve Veri Tabanları Erişimi	19
1.2.4. Sosyo-ekonomik Direnç	20
1.2.5. Servis Sağlayıcı ve Kullanıcı Geri Beslemeleri (Feed Back) ve Önemi	20
1.2.6.e-Hizmetlerin Fiyatlandırılması ve E-Devlet Uygulamalarının Maliyeti	21
1.3. ULUSLARARASI UYGULAMALAR	22
1.3.1. İsveç e-Link Projesi	22
1.3.2. Singapur E-Devlet Projesi	22
1.4. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE E-DEVLET KULLANIMI	23
1.5. Kamu-Net projesi	25
İKİNCİ BÖLÜM	

TÜRKİYE’DE e-Devlet UYGULAMALARI	27
2.1.Türkiye’de e-Devlet Uygulamaları	27
2.1.1. Başbakanlık	29
2.1.1.1. Bilgi Sistemi	29
2.1.1.2. Resmi Gazete Bilgi Sistemi	30
2.1.1.3. Kurum-Kuruluş Kodlamaları Bilgi Sistemi	30
2.1.1.4. Gümrük Müsteşarlığı e-Devlet Projeleri	30
2.1.1.4.1. Gümrük İdaresinin Modernizasyonu Projesi	30
2.1.1.4.2. Gümrük İşlemleri Otomasyon Sistemi	32
2.1.1.4.3. Gümrük İşlemleri EDI Uygulaması	32
2.1.1.4.4. Gümrük Veri Ambarı Sistemi	33
2.1.1.4.5. Gümrük Kapıları Güvenlik Sistemleri Projesi	34
2.1.2. Ulaştırma Bakanlığı e-Devlet Kapısı Projesi	34
2.1.3. Maliye Bakanlığı	37
2.1.3.1. Milli Emlak Otomasyon Projesi	37
2.1.3.2. Say 2000i - Web Tabanlı Saymanlık Otomasyon Sistemi	38
2.1.3.3. Gelirler Genel Müdürlüğü	39
2.1.3.4. Maliye Bakanlığı (MOTOP, VEDOP PROJELER)	39
2.1.4. Dışişleri Bakanlığı	40
2.1.5. Milli Eğitim Bakanlığı	40
2.1.5.1. Millî Eğitim Bakanlığı Bütünleşik Yönetim Bilgi Sistemi	41
2.1.5.2. e-Okul Projesi	41
2.1.6. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı	44
2.1.7. İç İşleri Bakanlığı	45
2.1.7.1. Emniyet Genel Müdürlüğü	45
2.1.7.1.1. Otomatik Parmak İzi Teşhis Sistemi	45
2.1.7.1.2. Bilgi İşlem Daire Başkanlığı	45
2.1.7.1.3. POLNET Projesi - Transpol Projesi	46
2.1.7.1.4. Trafik Bilgi Sistemi	46
2.1.7.2. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü	47
2.1.7.2.1. Merkezi Nüfus İşleri Sistemi	47
2.1.7.2.2. Kimlik Paylaşımı Sistemi	50
2.1.8. Adalet Bakanlığı Ulusal Yargı Ağı Projesi	51
2.1.9. Çalışma Bakanlığı Sosyal Güvenlik Kurumu	58
2.1.10. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası	58
2.1.10.1. Elektronik Fon Transfer Sistemi - EFT Projesi	58
2.1.10.2. Elektronik Menkul Kıymet Transfer Sistemi - EMKT Projesi	59
2.1.10.3. Elektronik Veri Aktarımı Sistemi - EVAS Projesi	59
TÜRKİYE İÇİN e-Devlet MODELİ	60
2.2. Teknik Model	60
2.2.1. Birinci Katman (Hizmet Katmanı)	60
2.2.1.1. e-Vatandaş Modülü	61
2.2.1.1.1. e-Kimlik	61

2.2.1.1.2. Sayısal Adres (e-Posta)	61
2.2.1.1.3. Mobil Kimlik (GSM)	62
2.2.1.2. e-Devlet Kapısı	63
2.2.2 İkinci Katman	64
2.2.2.1. Hukuki Altyapı	64
2.2.2.2. Altyapı ve Bilgi Güvenliği	65
2.2.2.3. Standartlar	67
2.3. Kurumsal Model	68
2.3.1. Bilgi Toplumu Bakanlığı	68
2.3.2. Bilgi Toplumu Bakanlığının Görevleri	68
2.3.3. Bilgi Toplumu Eşgüdüm Genel Müdürlüğü	69
2.3.4. Bilişim Hukuku Genel Müdürlüğü	70
2.3.5. Teknoloji, Eğitim ve İletişim Başkanlığı	70
2.3.6. Standardizasyon ve Denetim Genel Müdürlüğü	70
2.3.7. e-Devlet Destek Genel Müdürlüğü	71
2.3.8. Bilgi Toplumu Yüksek Konseyi	71
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
e-MÜLKİYET KAVRAMI	72
3.1.e-Mülkiyet Kavramı	73
3.2.e-Mülkiyet Portalının Temel Özellikleri	73
3.3. e-Mülkiyet Veri Tabanı Tasarımı	75
3.4. e-Mülkiyet İçin Veri Tabanı Mantıksal Tasarımı	76
3.5. Veri Tabanının Teknik (Fiziksel) Tasarımı	76
3.6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	77
3.7. Kaynakça	82-89

ÖZET

Günümüz toplumu bilgi toplumu, günümüz devleti ise bilgi devleti olarak adlandırılmaktadır. Bilgi çağı içerisinde yerini almak isteyen devletler, bugünün ve geleceğin idari yönetiminin “elektronik devlet” anlayışı ve uygulamalarından geçtiğini vurgulamaktadırlar. Bu bakış açısından yola çıkılarak, kamu yönetiminin yeniden yapılanması, yerel yönetimlerin etkin ve verimli çalışması, işlemlerin hızlı ve standart halde yapılması vb. konularda e-Devlet alanında sürekli yatırım yapılmaktadır.

Bu tez Kamu yönetiminde genel olarak e-Devlet yapılanması, dünyada ve Türkiye’de e-Devlet uygulamaları ve Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü için e-Devlet modelini kapsamaktadır.

GİRİŞ

Etkin ve uygulanabilir bir e-Devlet yapısı oluşturulabilmesi için Türkiye’deki ve uluslararası alandaki yapıların incelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmalar incelenerek e-Devlet stratejilerinin belirlenmesi ve uygulamaya sokulabilmesi için bir e-Devlet modeline ihtiyaç vardır. Bu çalışmayla fazlaca ihtiyaç duyulan bu modele ışık tutulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmayla asıl hedeflenen ise bilgi isleme kapasitesi artırılmış, acil karar alabilen, ihtiyaçlara hızla cevap verebilen bir e-Devlet modeli oluşturup, kamu hizmetlerinin daha iyi ve daha az maliyetle yapılabilmesinin yollarını aramak ve açıklamaktır.

Kamu yönetiminde teknik, siyasi ve hukuki yönleriyle e-Devlet yapılanması ve Türkiye için e-Devlet modeli, araştırmamızın konusunu oluşturmaktadır. e-Devletin ne olduğu, kamu yönetiminde e-Devlet yapılanmasının gerekliliği, Türkiye ve Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü için e-Devlet modeli ve model için teknik ve yasal yapı ihtiyaçlarını belirlemek tezimizin temel amacını oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın hazırlanması sırasında dünyadaki mevcut e-Devlet uygulamaları ve Türkiye’deki çalışmalar incelendiğinden ve araştırmamız teorik bir özellik taşıdığından yöntem olarak betimsel araştırma esas alınmış ve Türkiye için teknik ve kurumsal bir model oluşturulmuştur.

Çalışmanın birinci bölümünde kamu hizmetlerini etkileyen ve onu değişim ve dönüşüme zorlayan e-Devlet uygulamaları, küresel, bölgesel ve ulusal düzlemlerde ele alınmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde Türkiye’de e-Devlet uygulamaları ve Türkiye’de oluşturulması gerekli e-Devlet Modeli belirlenmektedir.

Çalışmanın son bölümünde ise e-Mülkiyet sistemi hakkında yapılması gerekli düzenlemeler açıklanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMU HİZMETLERİNİN SUNUMUNDA YENİ BİR ARAÇ OLARAK ELEKTRONİK DEVLET UYGULAMALARI

1.1.e-DEVLETİN KAVRAMSAL TEMELLERİ

Elektronik devlet tanımı, yaygın kullanım noktasında, literatüre, bilgi teknolojilerinin en geniş örneği olan internetin birçok alanda kullanılabileceği teziyle birlikte, ama kronolojik olarak e-ticaret, e-firma, e-iş gibi kavramlardan daha sonra kullanılmaya başlanmıştır. Fakat, literatürde, kavramın farklı farklı tanımlanmaları ile karşılanabildiği için, henüz açık, net, herkes tarafından kabul edilen bir anlamı oluşmadığı genel kabul görmektedir ve (her ne kadar kavram üzerinde bir anlaşma olsa da) bu yüzden aşağıda farklı kavramsallaştırmalar sıralanmıştır. Bu farklı kullanımlar da dikkate alınarak, ortak bir tanım oluşturulmaya çalışılacaktır.

1.1.1. e-Devlet Tanımları

Bu aşamada, e-Devletin tanımlarını vermek, kavramın anlaşılması ve anlatılması açılarından yerinde olacaktır.

e - Devlet:

"Vatandaşın devletle, devletin özel ve özerk kurumlarla, devletin kendi kurumları arasında ve devletlerin kendi aralarında var olan bilgi akışı ve/veya fiziksel etkileşimin sayısal ortama taşınması için gerçekleştirilen girişimleri, e-Devlet kapsamında değerlendirilebiliriz."

"e-Devlet, vatandaşlarımızın bilgiye ulaşması, kamu hizmetlerini daha kolay ve çabuk kullanabilmesi, tercih ve taleplerini devlet kurumlarına etkileşimli olarak ulaştırabilmesi için, devletin internet teknolojilerini kullanmasıdır. "

"e-Devlet, kamu kurum ve kuruluşları, vatandaşlar ve ticari kurumlar arasındaki bilgi, hizmet ve mal alışverişlerinde teknolojinin kullanılmasıyla ortaya çıkan, hız, performans ve verimlilik artışının yanı sıra maliyetlerin azalmasının en üst düzeyde sağlanmasının amaçlandığı bir devlet modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. "

"e-Hükümet, kamu yönetsel birimlerinin enformasyon teknolojileri (örnek olarak geniş alan ağları, internet, mobil iletişim vb.) kullanarak vatandaşlar, firmalar ve diğer devlet birimleri arasındaki ilişkileri dönüştürmesidir. "

"e-Devlet, devletin günlük yönetsel işlenilin kolaylaştırılmasında iletişim ve enformasyon teknolojilerinin kullanılmasıdır."

"Elektronik devlet, birey ve kurumların açık ağ ortamında veya sınırlı sayıda kullanıcı tarafından ulaşılabilen kapalı ağ ortamlarında yazı, ses ve görüntü gibi sayısal bilgilerin işlenmesi, iletilmesi, saklanması temeline dayanan ve bir değer yaratmayı amaçlayan kamu hizmetlerinin tümünü ifade etmekte olup, kamusal sonuçlar doğuran eğitim, kamuoyunu aydınlatma, bilgilendirme ve kamu adına görev ve sorumluluk belirleyen devlet faaliyet taahhütlerinin elektronik kapsamda ele alınması ve değerlendirilmesidir. "

Yukarıdaki tanımlarda e-Devletten ne anlaşılması gerektiğinin birinci anlamı kendiliğinden ortaya çıkmaktadır ki, devletin bütünleşik örgütsel yapı ve yöntemlerinde, teknolojik bir değişime ve yeniliğe gidilerek, devlet tanımının içerisine sığdırılmış olan bir takım olumsuz izlenimleri silmek ve olumlu yönleri kuvvetlendirerek toplumsal, ekonomik ve teknolojik gelişmeleri olumlu yorumlayıp, yönetsel ve siyasal hayatımıza eşitlik, katılım, sivil toplum, şeffaflık vb. gibi kavramlara işlerlik kazandırabilmektir. Bu boyut, gerçekten

önemlidir ve büyük bir aşamadır fakat asıl önemli olan ve anlam ifade eden boyut ise, daha farklıdır.

e-Devlet ve uygulamaları ile asıl ifade edilmesi gereken olgu, salt teknik değil; aynı zamanda ideolojiktir çünkü e-Devlet ile birlikte eskimiş, yozlaşmış yönetsel, bürokratik ve siyasal kavramlar, anlayışlar ve uygulamalar yerini, gerçekten çağdaş değerleri benimsemiş ve benimsetmeye çaba harcayan bireylerin ve vatandaşların, yönetime yönetimle birlikte ve yönetim için oluşturacakları değerlere, kavramlara ve anlayışlara bırakmasıdır ve bu boyut gerçekten yaşamın yönlendirilip denetlenebileceği biricik boyuttur, denilebilir.

1.1.2. Dönemselleştirmeler

E-Devlet düşüncesinin ortaya çıkmış olmasındaki en büyük etmenin, bilgi teknolojilerinde yaşanan baş döndürücü gelişmeler olduğu kabul edilmektedir. Eğer insanlık tarihi, teknoloji ölçüt alınarak dönemselleştirilmeye çalışılırsa, insanlık tarihinin üçüncü büyük dönemine girdiğimizi ifade eden görüş, içeriğine dair ciddi tartışmalar bulunmakla birlikte, genel kabul gören ve sosyal araştırmalarda gerekli olan dönemselleştirmeler için uygun bir görüştür. Bu görüşe göre, birinci dönem, insanların düzenli ve kurumlaşmış olan ve tarım temeline dayana bir toplum düzenine geçtikleri tarım toplumu ve "Tarım Devrimi"nin, ikinci dönem, bilim ve teknolojiye gelişmelerle doğal kaynakların sanayi ürününe çevrilmesini temel alan endüstri dönemidir. Üçüncü dönem ise, bilgi zenginliğinin temel kaynak ve bilginin yönetimin merkezinde olduğu, Enformasyon Devrimi ile başlayan dönemdir. (Derek LAW, *"Information Policyfor a new Millennium"*, Library Review, 49:7, 2000, s.322 330'dan aktaran *"İnternetin Siyasal Yaşama Etkilerinin Stratejik Analizi: İnternetin Siyasal Partiler Tarafından Kullanımı Üzerine bir Araştırma"*, Veli D. KALKAN ve Halit KESKİN, PAÜ, Bilgi teknolojileri Kongresi, Denizli, 2002)

Bu gelişmelerin devlet yönetimi ve bürokrasi açısından ifade ettiği anlamı Alvin Toffler, "Üçüncü Dalga" adlı eserinde birbirini izleyen "üç dalga" metaforu (Bilindiği üzere, yaklaşık son on beş yıldır yönetim ve özellikle; "...Örgüt kuramında bir anlatım ve inceleme biçimi olarak 'metafor' kullanma yöntemi oldukça popüler olmuştur. Genel olarak, bu yöntem kullanımıyla, anlatılmak istenen herhangi bir şey onun dışında başka şeylere atıfta bulunarak anlatılmakta, böylece geniş bir bakış açısı sağlanarak analiz zenginliğine ulaşılmaktadır. En çok bilinen örnek Gareth Morgan 'in örgüt analizinde kullandığı 'makine', 'organizma', 'beyin', 'kültür' ve diğer kullanımlardır. " (Yılmaz ÜSTÜNER, "Kamu Yönetimi Kuramı ve Kamu İşletmeciliği Okulu", AİD, C.33, S.3, Eylül 2000, s.15-31) ile açıklamıştır. Birinci dalga olan, tarım metaforunda, devlet, mülk devleti; kamu bürokrasi ise, patrimonyal aşamadır. İkinci dalgadaki sanayi metaforunda ise, devlet, Fransız ihtilali ve burjuva hukuku çerçevesinde gelişen "Hukuk devleti"; bürokrasi ise, hukuki rasyonel bürokrasi aşamasına geçmiştir. Son dalgada ise, bilgi metaforu vardır ve bu aşamada devlet, "minimal; bürokrasi ise, "rasyonel üretken"dir. (Alvin TOFFLER, Üçüncü Dalga, çev. Ali SEDEN, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 1996,s.31)

Son dalgada ortaya konan bilgi metaforuyla anlatılmak istenen Enformasyon Devrimi, giderek bilgi ekonomisine ve dolayısıyla, bilgi toplumuna giden yolu açmıştır. Günümüzde global yaşam, değişimin ve öğrenmenin ivme kazanmasıyla oluşan ağların bir bileşiminden oluşmaktadır. Sonuç olarak ortaya çıkan ise, bilgiye erişme ve bilgi süreçlerine katılma fırsat yeterliliği ile öğrenme yoğunluklu ilişkilerin bireylerin ve örgütlerin sosyo - ekonomik durumlarını belirlediği toplumdur. (Thomas CLARKE, The Knowledge Economy, Education & Training, 43:4/5, 2001, s. 189 -196 dan aktaran Veli D. KALKAN ve Halit KESKİN).

E-Devlet de böyle bir çağın getirdiği bir zorunluluk ve meydana getirdiği bir şeffaflığı simgelemektedir, denilebilir. e-Devletle gerçekleştirilmek istenen

amacın kamu hizmetlerine özellikle bakan yönü, kamu hizmetlerinin daha iyi ve daha az maliyetle yapılabilmesinin yolların aramak ve uygulamak olduğu söylenebilir. (Murat İNCE, "*e-Devletin Hukuki Yönü* ", Mart. 2002, (http://www.bilimsurasi.org.tr/dosyalar/l_04.doc)

Bu bağlamda, elektronik devlet kavramı kendiliğinden ortaya çıkmış bir kavram olmayıp, zaman içerisinde bilgi teknolojileri yardımıyla şekil alacak olan yeni bir devlet anlayışının ifadesidir.

1.1.3. e-Devlet Gelişimini Destekleyen Gerekçeler

Yeni çağda, ucuz emek ve doğal zenginlikler gibi geleneksel rekabet unsurları yerini, bilgi ve teknoloji üretimindeki çaba ve yeteneğe bırakmıştır. Bu gerçeği göremeyen ve bilgi/teknoloji üretimini ulusal ölçekte yeterli seviyeye ulaştıramayan gelişmekte olan ülkeleri, önümüzdeki dönemde bilgi uçurumunun karanlık yüzü beklemektedir. Bu nedenle, sanayinin katma değerini emek yoğun olmaktan entelektüel ağırlıklı olmaya götürecektir, ekonomiyi üretim/tüketim ekonomisinden bilgi ekonomisine taşıyacak, toplumu da geleneksel emek yoğun toplumdan bilgi toplumu olma yoluna yönlendirecek dönüşümün önünü açacak olanaklar sağlanmalıdır. Bu olanaklar sağlanamaz ya da toplum tarafından benimsenemez veya yeterince kullanılmayarak gerekli dönüşüme yol açamaz ise, sanayi devriminden sonra bilgi devrimi de küresel anlamda eş zamanlı yaşanmakta gecikmiş olacaktır. Dahası eğer, geri kalma, korkulduğu gibi arayış kapatmayı olanaksız kılacak kadar büyürse, bilgi uçurumunun öbür yakasında kalmak söz konusu olacak; o zaman üçüncü dünya ülkeleri arasında yer almak, kaçınılmaz bir biçimde, sonuç olacaktır. Dolayısıyla, gelişmesini ve rekabet politikalarını bilgi ekonomisine dayandırabilen ülkeler, mevcut kurumsal yapılarını, bu ekonominin ihtiyaç ve zorunluluklarına göre düzenlemek zorundadırlar. Dinamik ve çok aktörlü bir kompleks çevrede faaliyet göstermesi gereken bu kurumlar, geleneksel hiyerarşik nitelikli bürokratik - mekanik örgüt modeline göre değil de, daha esnek ve rahat olan,

organik ve ağ yapılanma modeli çerçevesinde örgütlenmesiyle başarılı olabilecektir. Yoksa, geleneksel bürokratik yöntemlerle iş görmenin hem ekonomik anlamda yapılan cari harcamaların artması, hem yönetsel anlamda kağıda dayalı işlerin artış göstermesi, hem de uygulama açısından işlemlerin uzaması noktalarından artık geçerli olamayacağı ve kabul edilemeyeceği bir gerçektir. Dolayısıyla, hem örgütsel, hem yöntemsel hem de düşünsel açılardan, kamu hizmet birimlerinin kendilerinin dönüşüm süreci içerisine girmeleri kaçınılmazdır. Bu noktada, örgütlerin ve kurumların, bu dönüşüm süreci içerisinde başarılı olmaları ve uyum sağlamaları ancak uzman insanlardan oluşan ve gerekli yardımı ve teknik desteği sağlayabilecek bir e-Devlet mimari grubun desteğiyle mümkündür." Bunların yanında:

- Alt yapının kuvvetlendirilmesi, çeşitlendirilmesi ve genişletilmesi
- ICT Teknolojilerine yönelik halkın ve hizmeti sunacak personelin bilinç ve eğitim seviyesinin artırılması
- Cihaz fiyatlarının ucuzlatılması
- Erişim ücretlerinin düşürülmesi

gibi uygulamalar da e-Devlete geçiş ve sayısal uçurumun önlenmesi noktasında devletin bir an önce yapması gereken ödevleri olarak sıralanabilirler." (Sayısal Uçurum, Telekomünikasyon Kurumu, Sektörel Araştırma ve Stratejiler Dairesi Başkanlığı, (http://www.tk.gov.tr/pdf/Sayisal_Ucurum.pdf))

1.1.4. Bilgi teknolojileri Harcamalarının GSMH İçindeki Payı

II Dünya Savaşı'ndan beri reel sanayi ürünlerinin fiyatları düzenli olarak düşerken, sağlık ve eğitim gibi temel bilgi ürünlerinin enflasyondan arındırılmış fiyatları üç kat artmıştır." (Peter DRUCKER, "The NextSociety", The Economist, 1 November 2001)

Yaklaşık 50 yıl öncesine göre bilgi ürünlerine yapılan harcamalar, sanayi ürünlerine yapılan harcamaların 5-6 katından daha fazladır. BT teknolojilerinin genel ekonomi içindeki sektörel ağırlığı, dikkat çekici biçimde yükselmektedir.

OECD ülkelerinde, toplam GSMH'm ortalama %2,5-4,5 gibi bir bölümünü BT sektörüne aittir. Bu oran bazı ülkelerde daha yüksektir. Örneğin 1998'de ABD'de %8, 1997'de Kanada'da %6,2, Fransa'da ise %5,2 olarak belirlenmiştir.

BT'nin ekonomi içindeki önemini gösteren diğer gösterge de harcama olgusudur. OECD verilerine göre 1997 yılında BT alanında yapılan harcamaların GSMH oranı, %7 olarak gerçekleşmiştir. Teknoloji üretiminin önemli göstergesi olan AR-GE harcamaları da özellikle gelişmiş ülkelerde büyük oranlara ulaşmıştır. OECD toplamında yapılan AR-GE harcamalarının GSYİH'a oranı %2,21'dir. AB'de ise, bu oran %1,83 civarındadır. ABD'de kişi başına düşen AR-GE harcaması 794\$'ı geçmektedir.

1.1.5. Elektronik Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Mevcut Kullanılan Bilgi Teknolojileri

Elektronik kamu hizmetlerini sunmak için gerekli olan mevcut teknolojilerden bazıları aşağıda sıralanmıştır.

1.1.5.1. Elektronik posta

Klasik anlamdaki posta işlemlerine benzer bir özellik gösteren ama sayısal ortamda oluşturulan mesajların iletişim ağı kullanılarak gönderilmesini içeren yeni teknolojilerden biridir. Klasik posta işlemlerinden önemli oranda ayrılan ve aslında elektronik olma özelliğini veren noktası, çok kısa sürede karşı tarafa iletilme özelliğidir ve bu özelliği, elektronik postayı zamanımızda ve muhtemel yakın ve uzak gelecekte önemli kılmaktadır. Bir diğer önemli ve ayrı özelliği de elektronik posta hizmetleri sadece yazılı değil aynı zamanda sesli ve görüntülü mesajları da sadece bir kişiye değil, istenen sayıdaki kişilere göndermek yeteneğine sahiptir. Maliyetinin çok düşük olduğu bilinen bir gerçektir ve bu noktada iletme işlemi esnasında hiç insan gücüne ihtiyaç göstermemesi, tercih edilmesinde önemli bir gerekçedir.

1.1.5.2.Video-konferans

Video-konferans olarak adlandırılan bu teknoloji ile artık yapılması gereken her seviyedeki ve her amaçtaki toplantı, seminer, kongre vb. gibi bir araya gelmeler sadece zorunlu olarak aynı mekanda olmayı gerektirmemekte fakat etkileşimli olması bakımından, eş zamanlı gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Farklı yerlerde olan bireyler, iletişim ağları yardımıyla gerçek zamanlı, sesli ve görüntülü toplantılar yapabilmektedir fakat kiralık hatlar ve geniş bantlar gerektirmesi, bu hizmetlerin pahalı olduğu gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Şu anda olmasa bile, yakın gelecekte bu teknolojilerle sunulan hizmet türlerinden olan ve birçok farklı yerde bulunan farklı insanların bir araya gelmelerini gerektiren uzaktan eğitim, sağlık danışmanlığı ve diğer türdeki danışmanlıklar vb. hizmetler yaygınlaşacaktır.

1.1.5.3.Katalog hizmetleri

Birbirlerine iletişim ağları ile bağlı bulunan katalogların (hiyerarşik listelenmiş bilgilerin) uzaktan kullanımının, dağıtılmasının ve paylaşılmasının sağlanabildiği teknolojilerdir. Burada gerekli olan en önemli şey, birbirlerinden farklı yerlerde bulunan bilgisayarların ve diğer uyumlu iletişim araçlarının standart bir protokolle birbirlerine bağlanması gerekliliğidir. Bu sayede kamu kurum ve kuruluşları da kendi aralarında bilgi alışverişinde bulunabilirler.

1.1.5.4.Dosya transferi

Aynı ağ üzerinde bulunan ve birbirlerine bağlı olan iki makine arasında dosyaların tamamen tüm içerikleriyle birbirleri arasında transfer edilmesidir. İçeriği bakımından çok yüklü olan dosyalar bile, göreceli olarak kısa bir zaman dilimi içerisinde transfer edilebilir. Dolayısıyla, dokümanları bastırıp kopyalarını paylaşmak yerine, orijinal dosyanın elektronik olarak paylaşılması daha uygundur. Bu yolla, yönetim birimleri arasında kanun, yönetmelik, tüzük

vb. gibi dokümanlar dolaşabileceği gibi, vatandaşların da yönetimin, ilgili bilgi ve belgelerine ulaşması ve bunları kullanması mümkün olabilecektir.

1.1.5.5.Uzaktan form işleme

Bu uygulama, aslında elektronik ortamda tek yada çift taraflı iletişim imkanlarına bir örnek olarak verilebilir. Bu yol ile bilgi gereksinimi ve ilgili başvurularda, formların transfer edilmeleri suretiyle uzaktan erişimleri ve doldurulup tekrar saklandığı sisteme gönderilmesi mümkündür. Dolayısıyla, formları yazma ve doldurma ve işleme koymada, minimum sayıda insan kullanılacağı için hata ve olumsuzluk oranı da azalacaktır. Pasaport, Sağlık belgeleri vb. işlemler için gerekli bilgiler uzaktan da olsa gönderilmiş olacaktır.

1.1.5.6.Elektronik yayıncılık

Bu teknoloji ile birlikte artık dokümanlar, kağıt üzerinde değil de elektronik ortamda basılı olacaktır. Belirli bir merkezden elektronik olarak yollanan dokümanlar, vatandaşların ulaşabileceği bir terminalde görüntülü olarak gözükecektir. Değişiklikler, dokümanlara anında geçer ve diğer masraflardan da kurtulmuş olunur.

1.1.6. e-Devlet Girişimleri

Devletin, e-Devlet girişimleri ile geliştirdiği ilişkiler dörde ayrılmaktadır: Birincisi, kamu kurum ve kuruluşlarının kendi aralarında (government to government, G2G); ikincisi, kamu kurum ve kuruluşları ile şirketler arasında (government to business, G2B); üçüncüsü, kamu kurum ve kuruluşları ile vatandaşlar arasında (government to citizen, G2C) ve dördüncüsü de kamu kurum ve kuruluşları ile çalışanları arasında (government to employee, G2E) gerçekleştirilen ilişkilerdir.

Elektronik devlet, ilk bakışta kamu hizmetlerinin elektronik ortama taşınması faaliyetinin kavramlaştırılması olarak algılanmaktadır ve bu tanım,

yanlış olmamasına rağmen eksiktir çünkü e-Devlet, aynı zamanda ve daha önemli olarak, devletin bilgi teknolojilerini sadece bir araç olarak kullanmasını değil, içinde bulunduğu konjonktürün gereği olarak kendi bilgi işleme kapasitesini artırması; acil ve yerinde karar alabilme ve ihtiyaçlara yerinde ve zamanında ama hızlı bir biçimde cevap verebilen bir devlet yapısının, anlayışının ve algılayışının oluşturulması anlamına da gelmelidir. e-Devletin amacı, kamu hizmetlerinin sunumunda sadece bilgi teknolojilerinin kullanımı değil, aynı zamanda hizmeti sunan birimlerin ve bu hizmetten yararlananların, anlayışlarının ve kavramsallaştırmalarının değişimi ve böylece, sistemin şimdiye kadar süregelmiş olan tek taraflı çalışmasının ve çift yönlü aksak çalışmasının yerini, çift taraflı aktif çalışmasının almasını sağlamaktır. Bu da, bilgi toplumuna uygun nitelikte ve aktif olan, sorumluluk ve yetki almayı bilen bireyler yetiştirme hedefinin bir başka anlatımıdır, denilebilir.

1.1.7. e-Devlet Portalları

e-Devlet girişimlerinde ve e-Devlet portallarında ve diğer uygulamalarda iki farklı tarzın hakim olduğu görülmektedir. Birincisi, her e-Devlet sitesinin diğerlerinden bağımsız ve ayrı olarak kurulduğu bir ortamdır ki, Türkiye'de henüz böyle bir yapılanma mevcuttur. Türkiye, e-Devlet süreçlerinde bilgilendirme ile ilgili olarak basit, yetersiz ve birbirinden kopuk e-Hizmetler sunmaktadır. Yüzden fazla kamu kuruluşunun web sayfası bulunmaktadır. Kurumların hazırladıkları web sayfaları, çoğunlukla statik bilgiler içermekte ve kurumsal bazda bilgilendirme yapılmaktadır. Kurumlar arası iletişim, bilgilendirme ve koordinasyon çok az seviyededir. Kurumlar, bilgilendirme konusunda kısmen yeterli olsa da e-Hizmet alanında çok yetersizdir. Böyle bir yapılanma, e-Devlet oluşumunun başlangıç safhasını temsil eder ve bilgi bütünlüğünün sağlanmasına izin vermez. Böyle bir yapılanma, eğer sürekli olarak benimsenirse ve bir koordinasyon merkezi altında toplanamazsa, o zaman e-Devlet uygulamasının sadece birinci anlamı

karşılanmış olur ve tanımın ikinci kısmının ifade ettiği anlama çok da yaklaşılmaz çünkü e-Devlet uygulamalarından hem hızlilik, verimlilik, etkililik vs gibi sonuçlar hem de bireylerin kamu hizmetlerinin sunumunda aktif olarak yer almasını amaçlanır. Eğer, devlet portalları hepsi birbirinden bağımsız ve eşgüdüm altında çalışamazlarsa, o zaman hizmetlerin klasik sunumundan elde edilen doyumun da kaybedilme ihtimali vardır çünkü e-Devlet uygulamaları sayısal teknoloji içerdiği için, kullanıcıları ürkütme ve kendinden kaçırma olasılığı yüksektir. Kullanıcının e-Devlet portallarından beklediği, sadelik ve her hizmetin aynı portal içinde basit yönlendirmeler yardımıyla yapılabilmesidir.

Diğer tarz da e-Devlet girişimlerinin tek bir elden eşgüdüm edildiği ve kamu kuruluşlarına ait sitelerin bütünleşik bir şekilde faaliyet gösterdiği ortamdır. Bu da e-Devlet girişimlerinde bir ileri safhayı temsil eder ve uzun uğraşlar, vizyon, liderlik ve iyi bir teknoloji gerektirir. İkinci tarz ortamlar, vatandaşın kamu kuruluşlarına ait tüm sitelere tek bir e-Devlet portalından girmelerini sağlar. (<http://www.hurriyetim.com.tr/dosya/bilim2001/13bil.asp>) ,20Activeline, a.g.m, s. 2)

e-Devlet kullanım alanları, amaçlar, yararlar gibi başlıklardan önce e-Devletin önündeki yapısal ve fonksiyonel engellerin anlatılması daha işlevsel olacak gibi görünmektedir. Çünkü e-Devlet, sonuçta, hem yerleştirilmesi hem de uygulanması için, önünde doğal ve suni engeller bulabilecek bir yapılanma olduğundan dolayı, bu engellerden bahsetmek ve muhtemel çözüm önerileri getirdikten sonra, faydalan ve amaçlarından bahsetmek yerinde olacaktır.

1.2. e-DEVLETİN ÖNÜNDEKİ VE YAYILMASINI GÜÇLEŞTİREBİLECEK ENGELLER

E-Devlet uygulamalarında ortaya çıkabilecek sorunların yanında, değinilmesi gerekli bir diğer önemli unsur da, e-Devlet uygulamalarında ortaya çıkabilecek engellerin neler olduğudur. e-Devlet uygulamalarının önündeki büyük engellerin başında bürokrasinin direnç göstermesi, personelin eğitim ve

uyum sorunu, sosyo-ekonomik direnç, hizmetlerin fiyatlandırılması ve sistemin finansal yükü sıralanabilir.

1.2.1. Bürokratik Direnç

E-Devlet uygulamalarının istenilen başarıyı verebilmesinin ilk ve önemli koşullarından biri ve belki de birincisi olarak bürokratik ve örgütsel direnç gösterilebilir çünkü e-Devlet uygulamalarının faydalan, katkıları ve önemi ne derece vurgulanırsa vurgulansın bu durum, sonuç olarak, bir sistem ve anlayış değişikliğidir. Bir diğer ifade ile mevcut geleneksel uygulama ve anlayışların terk edilerek, farklı araçlara ve anlayışlara önce siyasal, yönetsel ve bürokratik anlamda, daha sonra ise, sosyo-ekonomik ve toplumsal anlamda geçişi simgelemektedir. Diğer bir ifadeyle, e-Devlet uygulaması hem bürokratik hem siyasal hem de yönetsel anlamda getirilerinin yanında götürülen de olacak olan bir sistemdir. Ortaya çıkacak olan faydalar, ne kadar da bireyler yararına olursa olsun, bürokratik kimlikler, geleneksel anlamda, kamusal çıkarların maksimize edilmesinin yanında "büro maksimizyonu" olarak adlandırılabilir bir oluşumu, e-Devlet uygulamalarında da görmek isteyeceklerdir. Halbuki, e-Devlet bu çıkar kümelenmelerini vatandaşlar aleyhine bozabilecek uygulamaları içerisinde barındırdığı için, bürokratlar bu duruma iş yavaşlatma, cevap verme sürecini uzatma, yanlış veya eksik bilgilendirme gibi beklenmeyen ve bir anlamda tepkisel olarak sisteme müdahale etmeleri mümkündür. İşte, bu noktada siyasi irade, "liderlik" özelliğini de en etkin anlamda kullanarak bürokrasinin bu direncini en aza indirebilmelidir.

Bürokratik ve örgütsel direncin bir diğer boyutu da, örgütsel uygulama ve yapıların değişmesi ve buna uyum sorunudur. e-Devlet uygulamalarının, geleneksel örgütsel yöntemlerle çalışması mümkün olmadığından, katı, hiyerarşik ve dikey örgütlenmeden esnek, yatay ve hiyerarşik değil fakat uzmanlaşmanın önemli olduğu yeni örgütlenme tarzları, bürokratlara alışılmış düzenin değişmesi noktasında itiraz hakkı verebilir fakat bu da etkin bir siyasi

irade ve liderlikle aşılabılır gibi gözükmeaktadır. Ayrıca, bürokratların ve personelin nitelik kazanmaları ve bu duruma uyum süreçlerinin zamansal açılımı da uygulamanın etkinliğini geçici bir süre için geciktirebilir.

1.2.2. Personelin Eğitim ve Uyum Sorunu

e-Devlet uygulamalarının önünde bürokratik anlamda bir diğer engel kümesi de personelin uyum ve eğitimlerinin zorluğu ve süresi olarak belirlemektedir ki, bu engelin de aşılması, hem geçmişe, hem şimdiki zamana hem de geleceğe dönük açılımları içinde barındırmaktadır. Geleneksel işlerin sunumunda kullanılan personelin belirli ve yetkin bir nitelik sunmaması, e-Devlet uygulamalarının gerektirdiği zorunlu ve asgari niteliğin önünde bir engel teşkil etmektedir çünkü günümüze gelinceye kadar bir çok sebeplerle kamusal hizmetler için istihdam edilen personelin gerekli nitelikleri göstermemesinin tespit edilmesi halinde ya eğitime tabi tutulması ya da işine son verilmesi, bu engelin özetlenmesi anlamında önemlidir. Eğitimi başarıyla tamamlamış bile olsalar, her yönüyle değişme göstermesi gereken örgütsel ve yönetsel çevreye uyum sağlama sorunu da bir diğer engel kümesiğini teşkil etmektedir. Belirtilmesi gerekli bir diğer özellik de personelin eğitimini ve uyumunu daha da zor kılan personelin nitel azlığı fakat nicel çokluğudur. İşte bu durumun başarıyla ve gerekli olan asgari zamansal süreçte aşılabılması, sistemin başarılı kılınmasını sağlamakta önemli olacaktır. Önemli bir diğer nokta da e-Devlet, uygulamaları hem niteliği olmayan insanları hem de yapılacak hizmetlerle ilgili birimleri sayıca azaltması, toplumda bir reaksiyon doğuracaktır. Bunu da sosyo-ekonomik direnç olarak açıklamak olanaklıdır.

1.2.3. Enformasyon Yüğü ve Veri Tabanları Erişimi

Bilgi teknolojilerinin kullanılmaya başlamasıyla, diğer alanlarda ortaya çıkmış olan bilgi yüğü toplamı ve yoğunluğu elektronik devlet uygulamaları ile birlikte kamu hizmetlerinin sunumunda da gözükmeye başlayacaktır. Bu

durumun uygun anlamda çözülememesi, kullanıcıların psikolojik ve ruhsal dengelerini sarsmaya kadar gidecek, bir sürü bilgi yığını arasında kendi işine yarayacak olanları bulamamasına sebep olabilecektir. Bu durumun yanında kamu hizmetlerinin sunumu için hazırlanmış olan veri tabanları da bir an önce sadece kurum içi ve kurumlar arası değil aynı zamanda halka da uygun koşullarda açılması gerekmektedir. Servis sağlayıcı ve kullanıcıların veri tabanlarının ve protokollerinin uygun olması, sistemden beklenenlerin verilmesi anlamında önemlidir.

1.2.4. Sosyo-ekonomik Direnç

E-Devletin gerektirdiği nitelikleri bünyesinde barındırmayan ve işinden atılan insanlar ve onlara bağımlı olan diğer insanların ve e-Devlet uygulamaları sonucunda azalan kadrolardan boşalan ve işsiz kalan insanların oluşturacağı muhtemel küme de, e-Devlet uygulamalarının önünde bir engel olarak durmaktadır. Bu durum zaten kronik sosyo-ekonomik problem olan işsizliğin atmasına yardım etmesi noktasından, toplumun hareketlenmesine sebep olabilir. Ayrıca, e-Devlet uygulamalarına temel ve platform olan bilgi teknolojilerinin göreceli anlamda pahalılığı, zaten toplumun alım gücünün düşük olmasıyla birleşerek toplumun büyük bir kesiminin bu hizmetleri kullanamaması gibi bir diğer göreceli eşitsizliğe de yol açabilir. Yine de, bu tarz problemlerin e-Devletin başarılı olarak uygulanmasının getireceği olumlu etkilerle elimine edilebileceğini beklemek mümkündür.

1.2.5. Servis Sağlayıcı ve Kullanıcı Geri Beslemeleri ve Önemi

Elektronik kamu hizmeti sunan birimler ve bu hizmetten faydalanan bireyler, süreç içerisinde kendi memnuniyetlerini veya şikayetlerini yavaş yavaş sisteme yönlendirmeye başlayacaklardır. Burada en önemli noktalardan birisi, sistemin aynı anda hem servis sağlayıcı hem de kullanıcı tarafından kabul görmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, muhtemel bazı tepki ve şikayet noktalarının

ortaya çıkması kaçınılmazdır ama sistemin bir bütün olarak kabul edilmesi önemlidir. Servis sağlayıcıları, değişen iş yapma yöntemleri, yeni kurum ve kuruluş örgütlenmeleri ve vatandaşlarla değişen ilişki yapılanmalarını kabul etme ve uygulama sürecinde sorunlarla karşılaşabilecekleri gibi, kullanıcılar da bu sistemle gelen elektronikleşmeye ve bu teknolojileri kullanamaya isteksiz davranabilirler. Daha rahat yaptıklarını düşündükleri klasik hizmet alma tarzlarını zlemeleri, bu sisteme karşı bir başka direnç noktasını oluşturabilir fakat burada en önemli olan şey, zaman içerisinde özellikle de servis sağlayıcılarının başarılı tepki vermeleri ile bu süreç daha rahat aşılabilecektir.

1.2.6. e-Hizmetlerin Fiyatlandırılması ve e-Devlet Uygulamalarının Maliyeti

E-Devlet uygulamaları ile ortaya çıkacak olan kamusal hizmet çeşitlerinin fiyatlandırılması, teknik bir konu olmakla birlikte, buna yönelik olarak bazı hukuksal, siyasal ve yönetsel engellerin bulunduğunu belirtmekte fayda vardır çünkü kamusal hizmetlerin önemli bir özelliği olan kamu hizmetlerinin bedelsiz oluşu (aslında kuramda böyle olduğunu, uygulamada ise, ücretlendirmenin yaygın olduğunu belirtmek gerekir), e-Devlet hizmetlerinin siyasal iktidara güveni ve inancı artırması noktasında yönetsel faaliyetlerin görece rahatlaması, e-Devlet hizmetlerinden faydalanmanın bedelsiz olmasını zorlamaktadır. Bunun yanında, özellikle, maliyet açısından, e-Devlet uygulamalarının çok finansman gerektiren ve külfetli bir yatırım olduğunu belirtmek, bu hizmetlerin maliyetlerinin en azından bir kısmının kullanıcılardan alınmasını gerekli kılmaktadır. Tabi, bu arada belirtilmesi gereken bir nokta da, bütün kamusal hizmetlerin elektronik ortama aktarılmasının mümkün olmaması, bu hizmetlerin elektronik ortama aktarılanların zaten fazla bir maliyeti olmayan işlemlerden oluşması fiyatlandırma konusunu askıya almaktadır. Yine de böyle bir fiyatlandırma uygulamasına gidilecekse, hangilerinin fiyatlandırılacağı önceden tespit edilip, duyurulması kullanıcılar arasında tercih olgusunu da harekete geçirecektir.

1.3. ULUSLARARASI UYGULAMALAR

E-Devlet girişimlerinde ülkelerin bulundukları şamaları incelediğimizde Türkiye'nin birinci tarzda anlatılan bir yerde olduğunu, İsveç'in ise bütünleşik e-Devlet portalı ve uygulamaları konusunda hızla ilerlediği görülmektedir.

1.3.1. İsveç e-Link Projesi

Daha önce de bahsedilen İsveç örneği şu anda dünya üzerinde gerçekleştirilen en sofistike e-Devlet girişimi olarak bilinmektedir. Tüm kamu kuruluşlarının back-end entegrasyonlarının sağlanması için ana omurga oluşturulmuş durumda, kurumların planlar doğrultusunda sisteme entegrasyonu yapılmaktadır. Tüm bu uygulamalara tek bir yerden ulaşılmasını sağlayacak e-Devlet portalı ile birlikte 2003 yılının sonu için hedeflenen; vatandaşların tek bir portaldan tüm hizmetleri alabilmeleri vizyonuna ulaşılmıştır. (<http://www.activefmans.cora/activeline/sayi22/edevlet.html>)

1.3.2. Singapur E-Devlet Projesi

E-Devlet konusunda en ileri uygulamaları başlatan Singapur, vatandaşlarının doğumdan ölüme kadar olan bütün işlemlerini internet üzerinden sayısal ortamda yapmaya başlamıştır. Şu an itibariyle, % 40 oranında on-line vergi yatırmasıyla, bu alanda çok önemli bir başarıya imza atmıştır. Bürokratik işlemlerin bir çoğunu da WAP gibi teknolojilerle yapmayı planlamaktadır. 855 milyon Singapur doları gibi önemli miktarda bir parayı, bu proje için ayıran bu şehir devleti, tek bir portaldan 161 bütün e-Devlet işlemlerini bir araya toplamıştır. Bu siteye "e-vatandaş" ismi verilmiş ve hizmetten beklenen amaç "tek duraklı vatandaş hizmet portalımız" şeklinde bir logo ile belirtilmektedir. Ana sayfa görüntüsünün ortasında bulunan ve "yaşam yolculuğu" olarak ifade edilen bir yol figürü ile devletin vatandaşlarla hayat boyu birlikte olacağı, yani tüm hayatları boyunca karşılaşacakları her soruna, bu sitede çözüm bulacakları anlatılmak istenmiştir. e-Devlet işlemlerine bakıldığında göze çarpan önemli bir

nokta, bakanlık isimlerinin yerine, yaşam evreleri sırasında kullanıcıların yaşam tecrübelerine göre yapılmış olan düzenleme yer almaktadır.

1.4. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE E-DEVLET KULLANIMI

Türkiye'de e-Devlet kullanımı ve bilinci, henüz tam olgunlaşmadığından, uluslararası çalışmalarda ve anketlerde, istatistiksel olarak çok da parlak bir durumda gözükmemektedir. TNS tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda da bu durum gözükmemektedir.

Taylor Nelson Sofres, 50'den fazla ülkede ofisi bulunan, dünyanın dördüncü büyük pazar araştırmaları şirketidir. Danışmanları, W.Mellor, V.Parr ve M.Hood tarafından gerçekleştirilen "On-line Devlet 2001" başlıklı çalışma, Kasım 2001 tarihinde açıklanmıştır.¹⁶² Bu çalışmanın amacı, internet kullanımının devlet işlemleri üzerindeki etkisini küresel ve ulusal boyutlarda açıklığa kavuşturmadır.

Bu araştırmanın Türkiye açısından özeti ise, Türkiye'de halk, e-Devlet uygulamalarını henüz yoğun olarak kullanmamaktadır.

"On-line Devlet 2001", isimli, 27 ülkede, 29.077 kişi ile görüşerek yapılan çalışma, halkın devlet servislerini internet üzerinden kullanımına ve kişisel kullanıma ilişkin bilgiler verirken, duydukları "güvenlik" kavramlarına dair karşılaştırmalı rakamlar vermektedir. Çalışmanın yapıldığı ülkeler; Almanya, Amerika, Avustralya, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Endonezya, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hindistan, Hollanda, Hong Kong, İngiltere, İspanya, Japonya, Kanada, Kore, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malezya, Norveç, Polonya, Rusya, Tayvan, Türkiye, Slovakya olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırılan 27 ülke içinde, hem internet (% 63) hem de e-Devlet (% 53) kullanımı en yüksek olan ülke Norveç'tir. Genel oran ise, % 26'dır. Ülkeler arasındaki değişim, çok fark arz edebilmektedir. (Örneğin, Türkiye'de % 3 iken, Norveç'te % 53 gibi)

Halkı e-Devlet'i en yüksek kullanan ülkeler, Norveç, Hollanda, Avustralya, Danimarka, Kanada, Finlandiya, Hong Kong ve Amerika iken, en düşük kullananlar, Endonezya, Rusya, Türkiye, Polonya, Litvanya, Slovakya, Letonya, Malezya ve İngiltere olarak gerçekleşmiştir. Internet'i en çok kullanan yaş grubu 25-34 iken, e-Devleti kullananlar da bu yaş, 35-54 arası olarak görülmektedir. Erkekler ise, e-Devleti daha çok kullanmaktadırlar.

e-Devlet uygulamalarını halk, en çok bilgi almak (% 20) için kullanmaktadır. % 9 bürokratik formları indirmek için, % 7 devlete bilgi vermek için (şahsi bilgi ya da vergi gibi konularda), % 6 ise, on-line ödeme yapmak için kullanmaktadır.

Türkiye'de, devletin e-Devlet fikrini benimseme seviyesine bakacak olursak, son 24 ayda halkın % 3'ü internet üzerinden e-Devlet uygulamalarını kullandığı görülmektedir. Bu rakam, son ay içinde % 19 olurken, kullanımın % 2 si bilgi amaçlı, % 1'i ise, form indirmek için kullanmıştır.

Kullanıcıların % 21 'i, e-Devlet uygulamalarına bilgi vermekte sakınca görmezken, % 49'i ise güvenmediğini ifade etmektedir. Türkiye, halkın e-Devlet kullanımı sıralamasında, 26 ülke arasında, 24.sırada yer almaktadır.¹⁶⁴

Aşağıdaki tabloda, 27 ülkede nüfusun on-line hükümet hizmetlerini izleme oranları görülmektedir. Bütün ülkelerin ortalaması %26'dır. Türkiye'de ise nüfusun sadece %3'ü e-Devlet faaliyetlerinden yararlanarak, son sırayı Endonezya ve Rusya ile paylaşmaktadır.

Dünyada e-Devlet yapılanması yönünde, teknik, altyapısal ve yasal uyarlamalar uzunca bir süredir yapıla gelmekte iken, Türkiye'nin bu sürece hızlı bir şekilde girildiği görülmektedir.

Aynı şirketin aynı çalışmayı 2002 Kasım'ında yenilemesinin ardından değişiklikleri şöyle sıralamak mümkündür:

2002 yılında küresel anlamda e-Devlet uygulamaları kullanımı ortalama olarak % 30 civarındadır. Bu ortalama 2001 yılı ortalamasına göre daha iyidir. (% 26) Bu tabloda Türkiye'nin değişimi, daha iyi gözlenmektedir. 2001 yılında

e-Devlet kullanımı %3'ler civarında iken, bu rakam % 400'den daha fazla bir oranda artarak % 13 gibi bir sayıya ulaşmıştır. 2002 yılı diğer ülke kullanımları sırasıyla şöyledir: Macaristan % 3, Polonya % 4, Letonya % 8, Litvanya % 8, Malezya % 12, Japonya % 13, İngiltere % 13, Türkiye % 13, Slovakya Cumhuriyeti % 14, Çek Cumhuriyeti % 18, İtalya % 20, Güney Kore %23, Almanya % 24, Fransa % 25, İrlanda % 26, İspanya % 26, Tayvan % 30, Hindistan % 31, Estonya % 31, Hong Kong % 37, Yeni Zelanda % 40, Hollanda % 41, ABD % 43, Avusturalya % 46, Kanada % 48, Finlandiya % 49, Faroe Adaları % 52, Danimarka % 53, Singapur % 53, Norveç % 56, İsveç % 57'tir. Bu tablonun en yüksek kısmını oluşturan İsveç örneği, zaten uluslararası uygulamalar bölümünde anlatıldığı gibi bu alanda en önemli adımları atmaya çalışan bir devlettir.

1.5. Kamu-Net projesi

Türkiye'de bilgi ve teknoloji politikalarının oluşturulmasından sorumlu olarak 1983 yılında kurulan Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK), 1997 Ağustosunda önemli kararlar almıştır. Bu kararlardan üçü, bilgi altyapısının oluşturulmasıyla doğrudan ilişkilidir. Bu kararlar;

- a. Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Plan'ının (TUENA) hazırlanması,
- b. Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) kurulması,
- c. Elektronik Ticaret Ağının Kurulması

Bu kararlardan özellikle, TUENA oluşumuna ilişkin olarak alınan karar, ulusal bilgi altyapısının oluşturulmasında çok önemli bir adımı ifade etmektedir. Ulaştırma Bakanlığı kontrolünde ve TÜBİTAK sekreteryası altında oluşturulan ve diğer önemli sivil ve resmi aktörler tarafından desteklenen 1995 tarihli Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi için de önemli bir gösterge olarak kabul edilebilir. TUENA'ya ilişkin alınan kararda elektronik devlet yapılanmasına geçişin resmi

ilk temelleri atılmış ve aynı zamanda "Kamu-Net" uygulamasının bu konuda başı çekmesi gerektiği belirtilmektedir.

Diğer taraftan 1998/3 no'lu Başbakanlık Genelgesi ile Kamu-Net Üst Kurulu oluşturulmuştur. Mayıs 2000'de yayınlanan "Ulusal Bilgi Sistemi Raporu", kamu kurum ve kuruluşlarının birbirlerine ağ teknolojileri yardımıyla bağlanarak, hizmetlerin elektronik ortamda yürütülmesine ilişkindir. Bütün bu gelişmeler hem ulusal hem de uluslararası ve uluslararası yapılanmalarla çok yakından ilişkilidir.

e-Türkiye yapılanması içerisinde, e-Europe+ uygulamasının Türkiye ayağının Dışişleri Bakanlığı ve AB Genel Sekreterliği koordinatörlüğünde ve TÜBİTAK sekreteryası altında yapılan çalışmaları tamamlanması için AB'ye verilecek tarihler belirlenmiştir.

Kamu-Net adı verilen bu yapılanmanın hedeflenen amaçları gerçekleştirilmesi için;

1. AB ile eşgüdüm ve standardizasyon,
2. Yazılım, donanım, iletişim ve veri tabanı,
3. Hukuk ve bilgi güvenliği komisyonları tarafından gerçekleştirilmesi düşünülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM TÜRKİYE’DE e-Devlet UYGULAMALARI

2.1.Türkiye’de e-Devlet Uygulamaları

e-Devlet uygulamasının ortaya çıkışı o kadar eski tarihli olmasa da gerek dünyada belli bazı devletlerde gerekse ülkemizde önemli atılımlar söz konusudur.

Bununla birlikte ülke olarak henüz yolun başında olduğumuz da bir gerçektir. (Türksel Kaya Bensghir, “Devlet Vatandaş iletişiminde e-Posta” 9-11 Kasım 2000, s.55, <http://inet-tr.org.tr/inetconf6/> tammetin /turksel. doc) Günümüzde bütün dünyada, kamusal işlemlerin önemli bir kısmının elektronik ortamdan gerçekleştirildiği, elektronik devlet modelini oluşturma yönünde yoğun bir çabanın olduğu gözlemlenmektedir. İnternet kullanımında Türkiye yeterli düzeyde olmamasına rağmen e-Devlet açısından iyi durumdadır. Brown Üniversitesi siyaset bilimi Profesörü Darrell M. West (172Darrell M. West, Global e-Government, 2007, Brown University, ABD,<http://www.insidepolitics.org/egovt07int.pdf>, 10.01.2008.) önderliğinde 2001’den beri her yıl yapılan küresel e-Devlet araştırmasında (Araştırma ile ilgili Detaylı Bilgi için Bkz. <http://www.insidepolitics.org/egovtdata.ht>) 198 ülkeye ait toplam 1,698 kamusal web sitesinde yer alan e-Devlet uygulamaları incelenerek bir sıralama yapılıyor.

Küresel e-Devlet araştırmacıları, değerlendirmeleri yaparken engellilerin erişimi, yayın ve veritabanı bulunabilirliği, gizlilik-güvenlik politikaları, kaç tane hizmetin online olduğu gibi toplam 24 kriter kullanarak kamuya ait web sitelerini incelemişler.

Brown Üniversitesi’nin 2007 yılında yaptığı araştırmada Asya ülkelerinin başarısı kadar, Türkiye’nin başarısı da şaşırtıcı oldu. Araştırmaya göre; Asya ülkeleri ilk 4 sıralamaya 3 ülke ile girerek, uluslar arası e-Devlet değerlendirmesinde üstün bir konuma geldi. Güney Kore’nin birinci olduğu

araştırmada; sıralamayı Singapur, Tayvan ve ABD takip etti. Türkiye ise büyük bir ilerleme kaydederek, 198 ülke arasında 9. sırada yer aldı.

Yapılan araştırmaya göre; internet sitelerinin %96'sının online yayın erişimi ve %80'inin veritabanına ulaşmak için doğrudan linki bulunmaktadır. %29'u gizlilik politikasını gösterirken, %21'de güvenlik politikasını göstermektedir.

Bir ülkenin e-iş ortamının internet temelli yatırımlar için ne kadar uygun olduğunu ölçen, 2007 OECD e-Readiness Rankings raporuna göre Türkiye e-hazırlık sıralamasında 45. sıradan 42. sıraya ilerlemiştir. (Ranking_WP.pdf, 10.01.2008.) Ancak Türkiye Birleşmiş Milletlerin 2008 e-Devlet araştırmasına göre; e- Devlet hazır oluş indeksine göre 2005 yılında 0.4960 puanla 60. sırada iken 2008 yılı araştırmasında da 0.4834 puanla 76. sıraya gerilemiştir.

Bu raporlar sonucunda ülkemizde gerçekleştirilen e-Devlet çalışmalarına bakıldığında, e- Devlet çalışmalarına kayıtsız kalınmadığı, gerekli çabaların gösterilerek gerekli önemin verildiği gözlemlenmektedir. Ancak e-Devlet uygulamalarının tabana yayılması için e-Devlet kapısının bir an önce hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Hizmet kalitesini yükseltmek, maliyetleri azaltmak, güven sağlamak ve demokrasiyi tabana yaymak için e-Devlet uygulamaları önem kazanmaktadır. e-Devlet kapısı çalışmaları bu faydaları maksimize edecek yönler içermektedir. Hızla gelişen teknoloji sayesinde e-Devlet kapısı; bilgi ve hizmetleri tek bir yerden verdiği ve devlet kurumlarının entegrasyonunu sağladığı için vatandaşın hayatını kolaylaştıracak, zaman tasarrufu sağlayacak, hizmetleri daha kısa sürede almasını temin edecek böylece hayat kalitesini yükseltecek, ayrıca toplumun verimlilik düzeyini artıracak ve kamu hizmetlerini dünya standartlarının üzerine çıkaracak çok önemli olan bir adımdır. Türkiye de dünya ülkelerinden geri kalmamak ve vatandaşlarının kamu hizmetlerinden sorunsuz bir şekilde daha fazla yararlanmalarını sağlamak için e-Devlet çalışmalarını arttırarak sürdürmektedir.

Türkiye’de bugün geline nokta e-Devlet çalışması yapan başlıca kuruluşlar ve bunların faaliyet alanları şunlardır: (Ülkemizden e-Devlet proje örneklerinin incelenmesinde, kamu kurumlarına ait internet web siteleri, Yrd.Doç.Dr. Murat ERDAL’ın Elektronik Devlet e-Türkiye ve Kurumsal Dönüşüm ile Türkiye Bilişim Derneğinin “e-Kurumlar” kitapçığndan yararlanılmıştır)

2.1.1. Başbakanlık

e-Devlet’e yönelik olarak yürütölen projeler arasında Başbakanlık’ın koordinasyonunda yürütölen e-Türkiye çalışması ve Kamu-Net Teknik Kurulu çalışmaları ilk sıralarda yer alıyor. Türkiye’nin 15–16 Haziran’da gerçekleştirilen Avrupa Birliğı liderler zirvesinde e-Avrupa+ projesine imza atmasından sonra Başbakanlık koordinasyonunda e-Türkiye çalışması başlatıldı. Bununla ilgili oluşturulan sitenin adı, (www.bybs.gov.tr). dir. (Aydın, a.g.m., s.507.)

2.1.1.1. Bilgi Sistemi

Kanun, Kanun Hükmünde Kararname (KHK), Tüzük, Yönetmelik ve Mülga Kanunların bulunduğı ve izlendiğı Mevzuat Bilgi Sistemi (MBS)’nin izlenmesi ile modern hizmet anlayışı içerisinde mevzuatta meydana gelen değışikliklerin günü gününe bilgisayarlardan takip edilme imkânı sağlanmışır. Resmi gazetede yayımlanacak olan Kanun, Kanun Hükmünde Kararname, Tüzük, Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Yönetmelikler, Resmi Gazete de yayımlandıktan ve yürürlüğe girdikleri tarihten itibaren Mevzuat Bilgi Sistemi (MBS) içinde değışiklikleri ile birlikte güncel olarak görölebilecektir. Mevzuata erişim hızlanacaktır.

2.1.1.2. Resmi Gazete Bilgi Sistemi

Resmi Gazetenin elektronik ortamda sunulması ile resmi gazeteye erişim hızlanacaktır ve günlük olarak takip edilebilecektir. Resmi Gazete hakkında istenilen tüm bilgiler internetten elde edilecektir. Oluşturulan sorgulama kriterleri ile ilgili gazeteye veya arşive erişilebilecektir. (Bkz. Resmi Gazete, http://tr.wikipedia.org/wiki/Resmi_Gazete, 15.10.2007.)

2.1.1.3. Kurum-Kuruluş Kodlamaları Bilgi Sistemi

1991/17 sayılı genelge ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında yazılı iletişimin çağa uygun olarak geliştirilmesi, evrak havale ve takiplerindeki genel esasların yeniden değerlendirilerek, otomasyon tekniklerine de uygun ortak bir kodlama standardının saklanması maksadıyla (14) haneli bir kod formatı oluşturulmuştur.

Kamu kurum ve kuruluşlarının merkez ve taşra birimlerinin yer aldığı bu kodlama ile evrakların ulaşımı hızlanacağından yazışmalara etkinlik ve hız kazandırılacak, bilgisayarla yapılacak iletişimde de; evrak kaydının yanı sıra, evrakın geldiği ve gittiği birimin belirlenmesi suretiyle işbirliği ve enformasyona kolaylık getirilecektir.

2.1.1.4. Gümrük Müsteşarlığı e-Devlet Projeleri

2.1.1.4.1. Gümrük İdaresinin Modernizasyonu Projesi

Gümrük Sistemleri Otomasyon projesi (G MOP), ülke çapında 48 noktada 56 gümrük idaresini ve 18 başmüdürlüğü birbirine bağlamaktadır. Türkiye'nin kamu sektöründeki ilk veri ambarı uygulamasını oluşturmaktadır. Bu proje ile gümrük mevzuatının ve rejimlerin geliştirilmesi, gümrük teşkilatının yeniden düzenlenmesi, gümrük mevzuatında yeknesak uygulama, personel kaynağının daha iyi kullanılması, dış ticaret istatistiklerinin daha hızlı ve etkin üretilmesi, daha etkili vergi tahsilâtı ile seçici ancak daha etkili gümrük kontrolünü

sağlamaya yönelik bilgisayar sisteminin geliştirilmesi ve uygulanması amaçlanmaktadır. Nisan 2001 itibariyle tüm gümrük işlemlerinin yüzde 83'ü elektronik ortamda yürütülür duruma gelmiştir.

Elektronik Gümrük dairesine doğru yapılan çalışmalar; bu çerçevede yükümlülerin hem internet hem de Elektronik Veri Değişimi (ED) adı verilen yöntemle gümrüğe gelmeksizin kendi bürolarından beyanname tescil etmeleri sağlanmıştır. Elektronik imzaya yönelik yasal düzenlemelerin yapılması halinde yükümlülerin gümrük idaresine gelmeksizin ve gümrük personeli ile muhatap olmaksızın gümrük işlemlerini yapmaları da mümkün olabilecektir. Bunun alt yapısını Gümrük Müsteşarlığı kendi mevzuatı dâhilinde yerine getirmektedir.

Yukarıda bahsedilen ve 2000 yılı başında başlatılan EDI uygulaması ile 2007 yılı itibariyle % 51 oranında beyannamenin elektronik yolla tescil işlemi yapılmıştır. 180 Proje ile ulaşılmaya çalışan hedeflerden biri de merkezi karar destek sistemine yardımcı olacak şekilde kaçakçılık, kıymet ve tarife bilgilerini de kapsayan "Veri Ambarı" adı verilen yazılımın devreye sokulmasıdır. 2002 Nisan ayı başında tamamlanan bu yazılım ile hem merkez hem de taşra idarelerinin ihtiyaçları olan bilgilere kısa sürede ulaşmaları imkânı tanıdığı gibi, söz konusu bilgilerden performans analizleri, geleceğe dönük tahminler gibi istatistiksel analizlerde yapılabilmektedir. Bu sayede kontrol hizmetlerinin daha etkin yapılabilmesi ve dış ticaret istatistiklerinin kısa sürede çıkarılması mümkün olmaktadır.

Gümrük bilgisayar sistemine önceden tanıtılan bilgiler doğrultusunda eşyaların çoğu dokümantasyon muayenesi için sarı hatta girmekte ancak riskli görüntüler kırmızı hat olarak adlandırılan fiziksel kontrollerin yapıldığı yere iletilmektedir. Sonradan kontrole tabi eşyalar mavi hatta fiziksel kontrole veya dokümantasyon kontrolüne tabi tutulmayacak eşyalarda yeşil hatta gönderilerek hızlı bir şekilde gümrük işlemleri tamamlanmaktadır. (Bkz. T.C. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı, Faaliyet Raporu, 1999)

Otomasyonun en önemli sonuçlarından biri de özellikle ihracat teyitlerine getirilen kolaylık olmuştur. Gümrük Müsteşarlığı ile Gelirler Genel Müdürlüğü arasında bilgisayar ağı kurularak, işlemi biten çıkış gümrük beyannameleri vergi dairelerine elektronik olarak aktarılmaktadır. Vergi dairelerinde bilgiler elektronik ortamda daha sağlıklı olarak izlenebildiği için, özellikle şahta fatura ve belge ile haksız yere KDV iadesi alanlara mücadele edilmektedir.

Yükümlülerin gümrük vergilerini banka şubelerine yatırmalarına olanak sağlamak için bankalar ile bir protokol yapılmıştır. Öncelikle dekont belgesi üzerinden yapılan kontrollerle yürütülen işlemler, 2002 mayıs başından itibaren Bankalar ile Gümrük Müsteşarlığı arasında bilgisayar ağı bağlantısının kurulması ile elektronik tahsilat işlemlerine dönüşmüştür.(Electronic Data Interchange, <http://ilkerltd.com/html/eticaret.htm>, 15.10.2007.)

2.1.1.4.2. Gümrük işlemleri Otomasyon Sistemi

Geliştirilen ve B LGE adı verilen gümrük otomasyon yazılımı ile eşyanın gümrük sahasına gelişinden ithalat veya ihracat işlemleri tamamlanıncaya kadar geçen tüm aşamalarda işlemlerin gerçek zamanlı olarak bilgisayar ortamında yapılması sağlanmıştır.

2.1.1.4.3. Gümrük işlemleri EDI Uygulaması

Gümrüklü sahaya eşyaların gelişi ile ithalatçı ve ihracatçılar beyanlarını hızlı bir şekilde gümrük idaresine verebilmekte ve gümrük idaresi beyanı ve gerekirse eşyayı minimum gecikme ile kontrol etmektedir. Gümrük beyannameleri, gümrük idaresinin bilgisayarına yeniden veri girişi yapılmadan aktarılmakta ve vergiler sistem tarafından hesaplandıktan sonra rahatlıkla kontrol edilebilmektedir. Gümrük müdürlüklerinde her gün iş takip eden firma görevlisi sayısı EDI uygulaması ile süratle azalarak, gümrük personeli üzerindeki fiziki iş yükü de azalmaktadır. Gümrük Müsteşarlığı (ED), Gümrük idaresinin Modernizasyonu kapsamında uygulanmakta olan e-Gümrük projesi

Avrupa Komisyonu tarafından düzenlenen 2003 yılı e-Devlet konulu e-Avrupa ödülllerinde 357 proje arasında finale kalmıştır. Gümrük müsteşarlığının modernizasyon projesi, e-Devlet uygulamaları içinde öne çıkanlardan biridir. Koç Sistem'in altyapısını hazırladığı proje için 18 ayda, 15 bin km kablo döşendi, 25 bin kişilik gümrük çalışanı eğitildi. Gümrük işlemlerinin bilgisayar ortamında yapılmasına yönelik olarak tasarlanan modernizasyon projesi, başarılı e-Devlet uygulamalarından biridir. Gümrük Müsteşarlığı tarafından hazırlanan projenin maliyeti ise 28 milyon dolar. Proje kapsamında 2001 yılı başında uygulamaya koyulan, 500 bin dolara mal olan ED , yani elektronik veri değişimi e-gümrük uygulamasının önemli etaplarından bir tanesidir. ED sayesinde ihracatçılar, ithalatçılar ve taşıma şirketleri, gümrük veri giriş salonlarındaki uzun bekleme kuyruklarında zaman kaybetmiyor. Artık tüm işlemler elektronik ortamda yapılıyor.

e-Gümrük projesi, ticaret yapanlara, gümrük beyannamelerini internet üzerinden verilebilmelerini sağlıyor. Bu uygulama sayesinde vergi işlemlerinde olabilecek hatalar da engellenmiş oluyor. Elektronik imzaya yönelik yasal düzenlemelerin yapılması halinde, yükümlülerin gümrük idaresine gelmeksizin ve gümrük personeli ile muhatap olmaksızın gümrük işlemlerini yapmaları da mümkün olabilecek. Bunun altyapısını Gümrük Müsteşarlığı kendi mevzuatı dâhilinde yerine getirmektedir. (EDI Electronic Data Interchange, <http://www.igmd.org/sssEDI.asp>, 15.11.2007)

2.1.1.4.4. Gümrük Veri Ambarı Sistemi

Proje, merkezi karar destek sistemine yardımcı olacak şekilde kaçakçılık, kıymet ve tarife bilgilerini de kapsayan “Veri Ambarı” adı yerilen yazılımın devreye sokulmasıdır. 2002 Mayıs ayı başında tamamlanan bu yazılım ile hem merkez hem de taşra idarelerinin ihtiyaçları olan bilgilere kısa sürede ulaşmaları imkânı tanınmaktadır ve dış ticaret istatistikleri analizi yapılması

amaçlanmaktadır. (Gümrük Veri Ambarı Sistemi Nedir https://guvas.gumruk.gov.tr/html/guvas_nedir.htm,)

2.1.1.4.5. Gümrük Kapıları Güvenlik Sistemleri Projesi

Gümrük kapılarının, teknolojinin sağladığı modern imkânlarla donatılması ve her bakımdan sağlıklı bir altyapıya kavuşturulması, ulusal güvenliğimiz açısından olduğu kadar ekonomik ve jeopolitik unsurlar açısından da büyük önem ve öncelik taşımaktadır. Sınır kapılarına TIR arama cihazları, plaka okuma sistemi, CCTV kurularak, GPRS aracılığıyla Türkiye’den transit geçen TIR’lar takip edilerek, kaçakçılık ile etkin mücadele edilecektir.

2.1.2. Ulaştırma Bakanlığı e-Devlet Kapısı Projesi

Günümüzde her türlü bilgiye erişmek, günlük hayatımızı kolaylaştıracak olan hizmetlerden yararlanmak veya araştırma yapmak için internet kullanılmaktadır.

Ülkemizde e-Devlet uygulamalarına; pasaport başvurusu, ehliyet başvurusu gibi sorgulama amaçlı hizmetler; vergi beyannamesi, okul kaydı, bankacılık işlemleri gibi çevrim içi hizmetler; hava durumu, kanunlar, mevzuatlar gibi bilgi verme amaçlı hizmetler; örnek olarak verilebilmektedir. Birçok kamu kurumunun çok değişik alanlarda sunmakta olduğu farklı elektronik hizmetler bulunmaktadır. Ancak, vatandaşlar bazen bunların hepsinin farkında olamamakta, bu ise söz konusu hizmetlerin yaygın şekilde kullanımını engellemektedir. Oysa birçok dünya ülkesinde uygulamaya geçirilen e-Devlet kapısı gibi bir yapının oluşturulması bu tür sorunları engelleyici bir faktör olacaktır.

e-Devlet kapısı; e-Devlet uygulamalarının tek bir çatı altında bir araya getirilerek, sunulmasıdır. Böylece devletin ana portalı oluşturulmuş, hizmetlerin tümünün bu kapıda toplanarak tek bir kaynaktan sunulması sağlanmış olacaktır. Bu kapı, vatandaş ihtiyaçları gözetilerek, hızlı, kesintisiz, güvenilir, çevrim içi,

birden fazla iletişim kanalından erişilebilir nitelikte olan, entegrasyonu sağlanmış bir şekilde sunumu için oluşturulan, gücünü teknolojiden alan bir yapıdır.

e-Devlet kapısı; vatandaş, iş dünyasını (tüzel kişileri) ve kamu kurumlarını birbirine bağlayarak aynı çatı altında birleştirmeyi hedeflemektedir. Ulaştırma Bakanlığınca yürütülen

e-Devlet kapısı projesi Türksat A.Ş. tarafından yürütülmektedir. e-Devlet kapısı projesinde vatandaş, iş ve devlet olmak üzere 3 ayrı sayfa bulunmaktadır. Bu sayfalar yaşam döngüsü ve vatandaş odaklılık temel alınarak oluşturulmuştur. Vatandaş sayfasında, kişinin doğumundan ölümüne kadar ihtiyaç duyacağı bilgiler kategorize edilmiştir. Devlet sayfasında ise, ülkemizin tanıtımı ve devlet stratejileri hakkında bilgiler ve hizmetler kategorize edilmiştir. Diğer ülkelerin e-Devlet sayfaları incelenerek, sundukları hizmetlere ana portaldan ulaşılması böylece hizmeti nereden alacağını bilmeyen kişileri yönlendirerek kolaylık sağlanması yönünde tasarlanmıştır. e-Devlet kapısında yapılan bu incelemeler göz önünde bulundurularak kullanıcıyı görsel olarak yönlendirmek amaçlı tasarlanmaktadır.

e-Devlet düzenli olarak takip ve denetim gerektiren bir süreçtir, bu nedenle vatandaşa doğru, eksiksiz, yerinde ve güvenilir bilginin sağlanması için, oluşturulan sayfalarda kategorilendirilmiş olan konu ve alt konuların ilgili kurumların verdiği hizmetler doğrultusunda kendileri tarafından güncellenebilmesi gerekmektedir. Böylece hizmeti alan kişilere güncel, doğru ve yerinde bilgi ulaştırılmış, yanlış yönlendirme yapılması engellenmiş olacaktır. Bundan dolayı kamu kurumları ile yakın işbirliği ve birlikte çalışmayı gerektiren bir süreç karşımıza çıkmaktadır. e-Devlet kapısının perspektifi; kurum odaklı değil, hizmet odaklı olmaktadır. Kurumların, vatandaşın ihtiyaç duyduğu hizmetleri yer ve zaman kısıtlaması olmadan sunmasıdır. Vatandaş, tek bir şifre ve TC kimlik numarası ile tek bir kimlik doğrulama sayesinde tüm elektronik devlet hizmetlerine bir noktadan, zaman ve mekândan bağımsız bir şekilde 7

gün 24 saat kesintisiz olarak erişebilecektir. Farklı hizmetlere erişmek için tek bir kullanıcı adı ve şifre yeterli olacak böylece vatandaş ve şirketler, devlet ile ilişkilerini tek bir nokta üzerinden kolaylıkla gerçekleştirebileceklerdir.

Kullanılabilirlik kavramı birçok dış ülkede (özellikle Kanada, İngiltere ve ABD), tasarım süreci içine yerleşmiş bir kavram olmasına rağmen, Türkiye’de bu kavram, websitelerin bir ürün olarak görünmemesi, kullanıcı-sistem ilişkisinin önemslenmemesi ve website yapım aşamasındaki planlama eksikliği ve yetersizliği nedeni ile göz ardı edilmekte ya da yeterince uygulanmamaktadır. Toplumun tüm kesimlerini hedef kitle olarak alan e-Devlet kapısı, kullanılabilirlik ve erişilebilirlik konularına önem vermektedir. Düşük seviyede eğitilmiş olandan özürli vatandaşına kadar her türlü kişinin ihtiyaç duyduğu bilgi veya hizmete rahatça, zaman kaybetmeden ulaşabilmesi, etkin ve verimli bir sistem sunulabilmesi için kullanılabilirlik testleri planlanmaktadır.(e-Devlet Yolunda e-Devlet Kapısı Projesi, <http://edevlet.turksat.com.tr/v2/>, 15.12.2007.) Dünyada birçok web sitesi erişilebilirlik açısından özürli kişilerin ulaşımını zorlaştırmaktadır. Oysaki e-Devlet kapısı erişilebilirlik üzerine çalışmalar yaparak özürli veya geçici sakatlık yaşayan vatandaşlarına kullanımda kolaylık sağlayacaktır. Türkiye’de e-hizmete dönüştürülerek e-Devlet kapısı üzerinden verilebilecek kamu hizmetlerinin bir envanterinin çıkarılması, önceliklerinin belirlenmesi, bu hizmetlerin verilmesinde rol alan kurumların e-Devlet kapısı açısından değerlendirilmesi ve genişleme planlaması yapılmasına imkân sağlayacak verilerin üretilmesi adına fizibilite çalışmaları ise devam etmektedir. (Ceren Tutkun, “Devletin Kısa Yolu”, ss.1-5, <http://inet-tr.org.tr/inetconf12/bildiri/41.doc>)

2.1.3. Maliye Bakanlığı

2.1.3.1. Milli Emlak Otomasyon Projesi

Maliye Bakanlığı devletin özel mülkiyetinde ya da hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz mallar konusundaki bilinmezliğin ortadan

kaldırılmasına yönelik olarak, iller bazında Tapu Sicil Müdürlüklerinde Hazine'ye ait taşınmaz mal kayıtlarının taranması, bu şekilde Milli Emlak Genel Müdürlüğü yönetimindeki tüm taşınmaz mallara ait Taşınmaz Mal Bilgi Bankasını oluşturmak amacıyla Milli Emlak Otomasyon Projesini hayata geçirmiştir. Projeyle “Kurulacak replication serverlar aracılığı ile tüm taşra birimlerine ait verileri merkezde de tutmak, yedeklemek, işlemek ve gerekli görülen özellikleri Karar Destek Bilgi Sistemi içinde üst yönetimin kullanımına sunmak. CBS çalışmaları ile kurum elindeki taşınmaz mallara ait hukuksal bilgilerin, bu şekilde taşınmaz malların mevcut durumlarını zaman boyutunda takip etmek ve denetlemek. Proje kapsamında alımı yapılan ve toplam 5253 adet donanımın 365 gün 24 saat çalışır halde tutulmasını sağlamak.” Amaçlanmaktadır.

Hazineye ait taşınmaz malların kira ve satış ilanları Milli Emlak Web Sitesi'nde yayınlanmakta, Hazineye ait taşınmaz mal satın almak veya kiralamak isteyen yurt içinde ve yurt dışında yaşayan vatandaşlar, bu site aracılığı ile ilgili ihaleleri güncel olarak takip edebilmekte, detaylı bilgi ve görüntüye ulaşabilmektedir.

Saydam devlet anlayışı ön plana çıkarılarak, kurum çalışmalarının tüm ilgililerin bilgisine sunulması ile özellikle satış ve kira ihalelerinde maksimum katılım sağlanmış olup verimliliğin artması ve iş tekrarının önlenmesi mümkün olmuştur.

2.1.3.2. Say 2000i - Web Tabanlı Saymanlık Otomasyon Sistemi

Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü (MGM), 3 Mart 1999 tarihinde say2000i “Web Tabanlı Saymanlık Otomasyon Sistemi” projesini başlatmıştır. Yurt çapında devletin giderlerini yapan ve gelirlerini toplayan 1500 civarında saymanlığın tamamının bir yıl gibi kısa bir süre içerisinde (2001 yılı sonuna kadar) otomasyona geçirilmesi, devletin muhasebe bilgilerinin günlük olarak izlenebilmesi, devletin özel sektör şirketlerinin standartlarında mali

tablolar (bilânço, (Bkz. Ahmet Ermiş, “Kamuda Örnek Bir Otomasyon Projesi MEOP”,http://www.milliemlak.gov.tr/_projelerimiz/meop/meop.htm15.10.2007 gelir tablosu, nakit akım tablosu) üretebilmesi, ekonomi yönetimine etkin karar destek mekanizmaları sunulması, tüm kamu çalışanlarının personel ve maaş bilgilerinin merkezi bir veri tabanında tutulması ve maaşların merkezden hesaplanabilmesi, sağlık harcamalarının merkezi veri tabanı üzerinden izlenebilmesi ve güncel sorunlara kısa vadeli çözümler üretilmesi hedeflenmiştir.

Haziran 1999’da, Muhasebat Genel Müdürlüğü bünyesindeki 16 programcı tarafından, 3 aylık bir çalışma ile say2000i projesinin pilot uygulama yazılımı çalışmaları sonuçlandırılmıştır, daha sonra pilot saymanlıklarda yapılan uygulamalar, bir yıla yakın süren program optimizasyon çalışmaları ve yeni modüller eklenmesi suretiyle yazılım geliştirme çalışmalarına devam edilmiştir. Say2000i tasarım olarak açık sistemlere dayalı olduğundan, bu tür iyileştirme çalışmaları sürekli devam edecektir. Aynı anda ülke çapında 6000 kullanıcıya hizmet vermesi planlanan say2000i projesinde şu an mevcut en gelişmiş bilgisayar ve iletişim teknolojileri kullanılmıştır. Proje, dünyada söz konusu teknolojilerin kullanılabildiği sayılı projelerden birisidir. (Mustafa Cihad Feslihan, Türkiye’de e-Devlet Politikası ve Örgütlenmesi, Yayınlanmamış Yüksek)

2.1.3.3. Gelirler Genel Müdürlüğü

ABD’de Computerworld Honors Organizasyonu tarafından düzenlenen 2003 Computerworld Honors 21.Yüzyıl Başarı Ödülleri’nde "Devlet ve Kar Amacı Gütmeyen Organizasyonlar" kategorisinde birincilik ödülüne layık görülen Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü VEDOP projesi içinde bulunan "Internet Vergi Dairesi" uygulaması almıştır. Bilişim 2002 etkinlikleri çerçevesinde TUS AD

tarafından dağıtılan e- Türkiye için e-Devlet ödülleri kamu sektöründeki yönetimler tarafından sağlanan ve rekabet gücünü artıran, yeni girişim alanları yaratan, yeni kitlelere hitap eden, internet tabanlı toplumsal uygulamalardaki iyileştirmeyi teşvik etmeyi amaçlayan “Devletten Bireye“ kategorisindeki en büyük ödül, “Gelirler Genel Müdürlüğü”ne verildi. Gelirler Genel Müdürlüğü bu ödüle, Vergi Dairesi Otomasyon Projesi (VEDOP)’nin vergi dairelerindeki uygulamasının mükelleflere sağladığı kolaylıklar ve www.gelirler.gov.tr adresinde hizmet veren Internet Vergi Dairesi ile mükellefler ve diğer kurumlara sunduğu hizmetler nedeniyle layık görüldü (Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003, s.166.CemDener,“Say2000i”, <http://edevlet.net/e-Turkiye/sa2000i.pdf>, 20.11.2007.)

2.1.3.4. Maliye Bakanlığı (MOTOP, VEDOP PROJELER)

Vergi Daireleri Otomasyon Projesi (VEDOP) ile iş yükünün azaltılması, vergi dairesi çalışmalarında etkinlik ve verimliliğin artırılması ve bilgisayar ortamında toplanan bilgilerden sağlıklı bir karar, destek ve yönetim bilgi sisteminin oluşturulması amaçlanmıştır.

Maliye Bakanlığı VEDOP-2 olarak adlandırılan proje ile vergi mükellefini bir müşteri olarak görüp, müşteri tatminini sağlamayı hedeflemektedir. Projenin uygulanması ile vergi dairelerindeki işlemler hızlanmış, raporlama ve sorgulama işlemleri kolaylaşmıştır. Elektronik Banka Tahsilâtları İşleme Projesi (EBTİS) geliştirilerek bankalara yapılan vergi ödemelerinin bankalardan Gelirler Genel Müdürlüğü bilgi işlem merkezine manyetik ortamda gönderilmesi ve mükellef hesaplarına işlenmesi sağlanmıştır. (s.91; Aydın, a.g.m., s.507.) Yukarıda da görüldüğü gibi, halen Gelirler Genel Müdürlüğü bünyesinde yürütülen çalışmalar yurttaşların kullanımı açısından e-Devlet aşamalarının bilgi arama-sorgulama düzeyindedir. Bu düzeyin etkileşim ve işlem aşamalarına doğru gelişmesine uygun bir hukuksal alt yapının olmayışı bu projenin önündeki en büyük engeldir. Uygun hukuksal ortam sağlandığında,

dünyada en önce ve en hızlı gelişen e-Devlet uygulamaları vergi tahsilâtına izin verecek bir biçimde vergi kanunlarında gerekli düzenlemelerin yapılmasıyla VEDOP projesinde de hızlı bir ilerlemenin sağlanacağı açıktır. (Uçkan, a.g.e., s.292.)

2.1.4. Dışişleri Bakanlığı

Dışişleri Bakanlığı; Konsoloslukların vatandaşlık işlemlerinde kullandıkları bilgi işlem altyapısının donanım ve yazılım bağlamında güncel hale getirilmesi için Konsolosluk işlemleri Otomasyon Projesini, Standart dosyalama sistemi ile de merkez ve yurt dışı teşkilatı iş akışında bir örnekliğin sağlanmasını sağlamak ve elektronik arşivleme sayesinde arşiv bilgileri üzerinde hızlı sorgulama yapmak içinde Belge Arşiv 2001 Yazışma ve Otomasyon Projelerini hayat geçirmiştir. (e-Dönüşüm Türkiye Projesi: 2003-2007 Arası Gelişmeler, Devlet Planlama Teşkilatı Bilgi Toplumu Dairesi 25.10.2007)

2.1.5. Milli Eğitim Bakanlığı

Milli Eğitim Bakanlığı, e-Dönüşüm Türkiye Projesi kapsamında bir dizi proje yürütmektedir. Hedef kitlesi düşünüldüğünde Türkiye'nin en büyük kurumlarından birisi olan Milli Eğitim Bakanlığı da yürüttüğü iş ve işlemleri internet ortamına hızla taşıyarak e-dönüşümü başarıyla uygulayan kurumlardandır. Milli Eğitim Bakanlığını en önemli projeleri şunlardır:

2.1.5.1. Millî Eğitim Bakanlığı Bütünleşik Yönetim Bilgi Sistemi

Ülkemizde eğitim alanında bilgi ve iletişim teknolojileri (BT) ile ilgili çalışmaları MEB adına “Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü” yürütmekte ve çeşitli projeleri uygulamaya çalışmaktadır. Millî Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında uygulamaya geçirilen ve e-Devlete ulaşma adımlarının en önemlilerinden birisi “Millî Eğitim Bakanlığı Bütünleşik Yönetim Bilgi Sistemi

(MEBBİS)’dir. Bu kapsamda Bakanlığın çeşitli birimlerinin faaliyetleri elektronik ortamda yapılmakta ve yönetim işlerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmaktadır.

2.1.5.2. e-Okul Projesi

Milli Eğitim Bakanlığı’nın MEBBİS projesiyle kurum ve personel bilgilerinin yönetimi için kurmuş olduğu yapının, okul ve öğrenci bilgileri için de sağlanabilmesi amacıyla 2007 yılında e-Okul projesi başlatılmıştır. e-Okul projesi ile yaklaşık 37 bin resmi okuldaki yaklaşık 15 milyon öğrencinin bilgileri merkezi bir veritabanında T.C. Kimlik Numarası esas alınmak suretiyle kaydediliyor; öğrenciler okul, sınıf ve şubelerine göre bu sistemde tutuluyor, ilk kayıt işleminden mezuniyete kadar nakil, devamsızlık, not, sınıf geçme, karne, disiplin vb. işlemleri sistem tarafından yapılıyor. Şu an işleri Bakanlığı tarafından sunulan servis aracılığıyla öğrenci nüfus bilgileri e-Okul sistemine aktarılmaktadır. İstatistik tutulması, öğrenci başarısının izlenmesi, merkezi sınav planlaması, sınav başvurusu, norm kadro tespiti, ücretsiz ders kitabı dağıtımı vb. konularda öğrenci bilgisine ihtiyaç duyulduğunda, bu sistemden üretilen verilerden yararlanılıyor ve öğrenci ile ilgili her türlü bilgi toplama ihtiyacı proje sayesinde ortadan kalkmıştır. (e-Okul Projesi Kullanım Kılavuzu, <http://e-okul.meb.gov.tr>, 15.01.2008.)

e-Okul projesi, okulların yönetim ve otomasyon işlerinin yürütülmesine yardımcı olmaktadır. Kayıt işlemleri; öğrenci bilgilerinin tutulması, güncellenmesi ve arşivlenmesi; öğrenci dosyalarının oluşturulması; not ve devamsızlık takibi; karne işlemleri; kitap seçim işlemleri; yazışmalar, evrak takibi vb. birçok işlemin daha ekonomik ve kısa sürede yürütülmesini sağlamaktadır. e-Okul projesinden önce okullarda otomasyon işleri için harcanan meblağ yaklaşık olarak şu şekilde idi. Öğrencinin nakil, ayrılma, bir üst eğitim seviyesine geçme aşamasında, gerekli bilgilerinin diğer kuruma aktarılması için posta masrafı, kırtasiye masrafı vb. giderleri olarak 1 öğrenci

için yaklaşık 3 YTL, 15 milyon öğrenci için düşünüldüğünde 45 milyon YTL harcanmaktaydı. Ayrıca bu işlerin yürütülmesinde yazışmaların düzenlenmesi ve takibi de uzun zaman almaktaydı. Her okul, yönetim ve otomasyon işlerini kendi yöntemleriyle ve mahallî sistemleriyle yürütmekteydi. Bu işlemler bilgisayar sistemleriyle yürütülüyorsa, ekstra zaman kaybı, kırtasiye masrafı ve karşılıklı yazışmaların yapılmasını gerektirmekteydi. Eğer yönetim ve otomasyon programları kullanılıyorsa, bu programların satın alınma ve teknik destek masrafları olmaktadır. Bu da bir kurum için yıllık yaklaşık olarak 1000 YTL, 37 bin kurum için yaklaşık 37 milyon YTL'yi bulmaktaydı. Veliyi öğrencisi hakkında bilgilendirme işlemi de posta ya da telefon yoluyla yapılmaktaydı. Bu da veliye ulaşamama riski bulunan masraflı bir yöntemdir ve 1 öğrenci için 3 ayda bir 1 YTL, yılda yaklaşık 9 YTL ve 15 milyon öğrenci için 135 milyon YTL gibi bir haberleşme masrafı çıkarmaktadır.

Okullarda her öğrenci için örneğine uygun bir dosya tutulur. Bu dosyada öğrencinin kayıt ve okul değiştirme belgeleri, velisiyle yapılan yazışmalar, rehberlikle ilgili gerekli kayıtlar yer alır. Öğrenci dosyası, öğrencinin okul değiştirmesi veya okulu bitirmesi hâlinde gittiği okula gönderilir. Okulu bitiren ve üst öğrenime devam etmeyen öğrencilerin dosyaları okul arşivinde öğrenci numara sırasına göre beş yıl saklanır. Öğrenci dosyalarının zamanında işlenmesinden ve saklanmasından ilgili öğretmenler, müdür yardımcıları ve okul müdürü sorumludur. (http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html, 10.12.2007.)

Kâğıt üzerinde yürütülen bu işlemin zaman, yer ve kırtasiye masrafı; bu işten sorumlu olacak bir personelin gerekliliği; güvenlik ve erişim açısından problemleri vardı. Maddi masrafı, bir öğrenci için yıllık ortalama 1 YTL olmak üzere, 15 milyon öğrenci için 15 milyon YTL'yi bulmakta idi. Ancak bu projeye birlikte okulların iş yükü ve bilgisayar sistemlerine harcadıkları masraflar azaldı, proje sayesinde eğitim ve öğretim standartlarının arttırılmasına daha fazla kaynak ayrılabilir. Okul ve öğrencilere ait büyük çapta verinin, okul yönetim ve otomasyon programlarının kullanımıyla üçüncü kişiler

tarafından tutulması yerine merkezi veritabanında toplanması sağlandı. Merkezi ve güçlü bir veritabanı yönetim sistemi sayesinde, okul verilerinin güvenliği ve veriye erişim performansı arttı. Bu sistem aracılığıyla eğitim kurumlarının birbiriyle koordinasyonu sağlanmış oldu. Okula yeni kayıt yaptıracak ya da nakil yoluyla gelen öğrencinin daha önceki okulundan bilgilerinin aktarılması vb. konuların elektronik ortamda yürütülebilmesi ile okullar arası iletişim kolaylaştı. ileriki aşamada kurumlar birbirleri arasında elektronik imza eşliğinde evrak alışverişini sağlayacak ve yazışmalar da elektronik ortama aktarılabilir.

Okul ve öğrenci performansının sürekli izlenebileceği bir ortam oluştuğu için okul, ilçe ve il bazında başarı seviyesinde artış olacaktır. Öğrencilerin sağlık, psikolojik, ailevi, maddi vb. kişisel sorunları ve okulla ilgili başarısızlık, devamsızlık vb. problemleri de daha kolay takip edilebildiğinden; gerekli durumlarda rehberlik servisine yönlendirilmeleri yapılabilecektir.

Bakanlık, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından il ve ilçe bazında okulların başarı durumları, devamsızlık takibi, öğrencilerin başarı istatistikleri çıkarılabilmekte; öğrencilerin sağlık ve fiziksel gelişimleri takip edilerek spor dallarına yönlendirilmeleri yapılabilecek ve sağlık problemi olan öğrenciler için geç kalınmadan önlemler alınabilecektir.

Merkezde dairelere, okul toplanan veriler üzerinde her türlü istatistiksel ve analiz velilere yapılabilmekte ve elde edilen bilgiler, yetkileri dâhilinde MEB bünyesindeki yöneticilerine, öğretmenlere, öğrencilere sunulabilmektedir.

MEBBİS veritabanı, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki tüm birimlere destek verdiği gibi; öğrenci, öğretmen, kurum vb. konularda gerekli bilgileri diğer kurumlarla da paylaşmaktadır. DPT, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Kredi ve Yurtlar Kurumu, ÖSYM, okulların başarı durumlarıyla ve çeşitli nedenlerle okuma zorluğu içindeki öğrencilerle ilgilenen kurum ve sivil toplum kuruluşlarının ihtiyaç duyduğu birçok konuda e-Okul verileri önemli bir destek sağlayacaktır.

İçişleri Bakanlığı'nın MERNİS sisteminde kayıtlı olmayan hiçbir bireyin e-Okula kaydı yapılmayacağı için, projenin nüfus kaydı yapılması konusunda bir yaptırımı da olacaktır. Ayrıca, projenin öğrencinin not ve devamsızlık bilgilerinin sms ve wap hizmetleri aracılığıyla velilere ulaştırılması ayağının da iletişim sağlama konusunda birçok firmayı harekete geçireceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak, Milli Eğitim Bakanlığı'nın yürüttüğü bu ve benzeri projelerinin hedefine ulaşmasıyla, öğrencilerin ilgi ve yetenekleri yönünde mesleklere yönlendirilmesini sağlayarak topluma daha başarılı ve mutlu bireyler kazandırma yolunda da etkili olacaktır.

2.1.6. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı

Mevcut tarım kaynaklarının ve potansiyel kaynakların izlenerek değerlendirilmesi ve tarımsal ekonomi dinamiklerinin iyileştirilmesi için Tarım-Net, Nüfusun %41'inin kırsal kesimde yaşaması, %36'sının ise doğrudan tarım kesiminde çalışması nedeniyle, sosyo-ekonomik, kırsal kalkınma ve yönetim politikalarının belirlenmesine katkı sağlamak için Çiftçi Kayıt Sistemini ve hayvan hareketlerinin işletmeden kesimhaneye kadar olan zincirde izlenerek sınır hayvan kaçakçılığının (Çiftçi Kayıt Sistemi Yönetmeliği, 16.04.2005 tarih ve 25788 sayılı Resmi Gazete.) önlenmesi ve elektronik veteriner hayvan izleme ağı ile hayvan hastalıklarının önlenmesi için de Hayvan Kimlik Kayıt Sistemini hayata geçirmiştir. (Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Dairesi Başkanlığı, <http://www.egm.gov.tr/daire.asayis.asp>,)

2.1.7. İçişleri Bakanlığı

2.1.7.1. Emniyet Genel Müdürlüğü

2.1.7.1.1. Otomatik Parmak izi Teşhis Sistemi

Otomatik Parmak izi Teşhis Sistemi, parmak izi görüntülerinin kaydedilmesi, sahiplerinin kimlik bilgilerinin doğrulanması, karşılaştırılması ve depolanmasını kapsamaktadır.

2.1.7.1.2. Bilgi İşlem Daire Başkanlığı

“Bugün git yarın gel değil, şimdi” sloganı ile Genel Müdürlük tarafından yürütülen bilişim projeleri, POLNET adı altında birleşmiş ve emniyet teşkilatının hizmet alanına giren çok sayıda proje ve bilgi sisteminden oluşmaktadır. POLNET’e dâhil Bilgi Sistemlerini kısaca şu alt başlıklar altında sınıflandırabilir:

POLNET

1. Transpol (iletişim ve alt yapı projesi)
2. Olay Tabanlı Bilgi Sistemleri
3. Hizmet Tabanlı Bilgi Sistemleri
4. Önleyici Bilgi Sistemleri
5. Karar Destek Bilgi Sistemleri
6. Mevzuat Bilgi Sistemleri
7. Personel Bilgi Sistemleri
8. Mobil Uygulamalar
9. Uzman Bilgi Sistemleri
10. Dijital Arşiv ve Otomasyon Projesi
11. Kaynak Planlama ve Yönetimi Bilgi Sistemi
12. Emniyet Bilgi Sistemleri Lokal Bilgi Sistemi

2.1.7.1.3. POLNET Projesi - Transpol Projesi

POLNET, ulusal ve uluslararası bütün bilgi ağları ve bilgi bankaları üzerinde, sorgulama yapabilecek şekilde tasarlanmış, bilgi toplumu altyapısı projelerinin önemlilerinden birisidir. Eski sistemde birbirleriyle bağlantılı olmayan dağınık yapıda tasarlanan veri tabanları, POLNET ile şahıs, olay ve eşya ana başlıkları altında ortak bir veri tabanı halinde dizayn edilmiş olup polis uygulamaları açısından önem taşıyan tüm bilgi tipleri, sistematik biçimde veri

tabanına girilebilmekte ve sorgulanabilmektedir: (Ahmet Kocabal, “Polnet ve Emniyet Bilgi Sistemi”, <http://www.caginpolicisi.com.tr/26/16-17-18-19.htm>, 20.10.2007.)

2.1.7.1.4. Trafik Bilgi Sistemi

Trafik Bilgi Sistemiyle; Trafik güvenliği ile ilgili Türkiye’de mevcut bulunan her türlü veriyi tutmak, bu verileri karar vericilere tutarlı ve ilişkisel bir biçimde sunmak, Türkiye’de kazaların % 80’inin meydana geldiği 4.500 km’lik yol güzergâhında etkin trafik denetimi sağlamak üzere merkezdeki kayıtlar üzerinden çevrim içi sorgulama yapmak, (Emniyet Genel Müdürlüğü Trafik Hizmetleri Başkanlığı, <http://www.trafik.gov.tr/kurumlar/> kurumlar_ emniyet.asp, 20.11.2007.) Türkiye’de kazaların sıklıkla meydana geldiği noktaları dinamik haritalar üzerinden vatandaşlara sunmak, kayıp, çalıntı araç ve ceza puanı kayıtlarının vatandaşlar tarafından sorgulanmasına olanak tanımak ve trafik denetiminde aranan şahıslara ait verilere doğrudan, çevrimiçi olarak erişebilmek amaçlanmaktadır. (Darçin Akın ve Yasin Eryılmaz, “Coğrafi Bilgi Sistemi Destekli Trafik Kaza Analizi”,<http://cbs2004.fatih.edu.tr/download/file415.pdf>, 20.11.2007)

2.1.7.2. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü

2.1.7.2.1. Merkezi Nüfus İşleri Sistemi

Nüfus işleri, vatandaş ve devlet arasındaki ilişkilerde önemli bir belirleyicidir. Birey tüm hayatı boyunca eğitim, sağlık, askerlik, güvenlik gibi pek çok alanda devlet ile ilişki içerisinde. Bu alanlardaki işlemlerinde bireyin nüfus kayıtları önemlidir. Her kurumun kendisi ile ilgili olan işlemlerde bireyden nüfus kayıtları ile ilgili bilgiler istenmektedir. Bu da bireyin her işi için başvurduğu kurumda ayrı ayrı nüfus bilgilerini vermesi demektir ki hem maliyet hem de zaman bakımından bir israf söz konusu olmaktadır. Oysa kamu yönetiminde reform çalışmaları ile bireye yönelik hizmet ve işlerde kolaylık,

ucuzluk, hız ve kalite hedeflenmektedir. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesinde de bilgi ve iletişim teknolojileri en önemli araçlardır. Gelişmiş ülkelerde vatandaş-devlet ilişkisinin önemli bir bölümü artık bilgisayar üzerinden sağlanmaktadır. Ülkemizde e-Devlet çalışmalarına öncelikle internet sitelerinin kurulması ile başlanmış daha sonra hazırlanan e-Devlet projeleri ile geliştirilmiştir. e-Devlet projelerinin başında çişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nce yürütölen Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) gelmektedir. Bu proje, Türkiye'deki tüm vatandaşların nüfus kayıtlarının bilgisayar ortamında saklanmasıı sağlamaktadır. (Tuğba Eroğlu, "e-Devlet Uygulamaları Çerçevesinde Mernis Projesi ve Beklentiler", Sayıştay Dergisi, Sayı:2. s.83, <http://www.sayistay.gov.tr/yayin/dergi/dergi3.asp?id=484>, 10.01.2008.)

Devletin zorunlu olarak tutması gereken temel iki kayıt vardır. Bunlardan birincisi vatandaşın kaydı, ikincisi ise toprak kaydıdır. Eğitim kurumlarında, sigorta kurumlarında, resmi ve özel kurum ve işyerlerinde, emniyet makamlarında, askerlik şubelerinde, vergi ve tapu dairelerinde kişilere ve bazen de ailelerine ilişkin tutulan kayıtların ana kaynağı kişinin kimliğini belirleyen bir başka kayda dayanılarak yapılmaktadır. Bu bağlamda doğal olarak kişilerin hukuken de var olmasını sağlayan ve resmen kanıtlayan nüfus kayıtları ve bu kayıtların tutulmasına ilişkin nüfus hizmetleri ile karşılaşmaktadır. Nüfus hizmetleri, kişinin kimliğine, aile ve vatandaşlık durumuna ilişkin bilgilerin saptanması ve kaydedilmesi olarak tanımlanabilir. Kişinin doğumundan ölümüne kadar kişisel ve medeni durumuna, uyrukluğuna ve bunlardan gelebilecek değişikliklere ait tabi ve hukuki olayların belirlenip saptanması, bu amaçla düzenlenmiş kütüklere (özel defterlere) yazılması, korunması ve istenildiği zaman ilgililere ve resmi kuruluşlara verilmesine ilişkin hizmetleri geliştirmek büyük önem taşımaktadır. (Devlet Planlama Teşkilatı, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Nüfus, Demografi Yapısı, Göç Özel ihtisas Komisyonu Raporu, DPT Yayınları, Ankara, 2000, s. 128.)

MERNİS Projesi fikri 5 Mayıs 1972 tarih ve 1587 sayılı Nüfus Kanunu ile doğmuştur. Bu kanuna 3080 sayılı kanunla eklenen ek 4. maddesinde bilgi alışverişini kolaylaştıracak öngörülmüştür.

1980'li yıllara gelindiğinde Ortadoğu Teknik Üniversitesine (ODTÜ) ihale edilen projenin 1982 yılında uygulama çalışmaları başlamıştır. (s.79; Uçkan, a.g.e., s.290; Aydın, a.g.m., s.507.) 1982–1996 yılları arasında da bu çalışmalara devam edilmiştir. 1990'ların sonlarına doğru Dünya Bankası MERNİS projesini özelleştirme ve Sosyal Güvenlik Ağı kapsamına almış ve proje fizibilite çalışması yapılmıştır. (Feslihan, a.g.e., ss.22-170.)

30 Kasım 1997 tarihinde milletvekili dağılımının belirlenmesi ve projenin hayata geçirilmesi için gerekli bilgilerin derlenmesi amacıyla 4300 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile sağlanan ödeneğin kullanılması ile MERNİS projesi hız kazanmıştır. Yine aynı yıl içinde MERNİS projesi yönetim şeması oluşturulmuş ve Dünya Bankası MERNİS projesine kaynak aktarmıştır. Gerekli kaynaklar sağlandıktan sonra 1997–1999 yılları arasında Genel Müdürlük ve 923 ilçe nüfus müdürlüğünün altyapısı tamamlanarak bilgisayar sistemleri ve Genel Müdürlük ile İlçe Nüfus Müdürlüklerinde bulunan Sunucu ve Kişisel Bilgisayarlara İşletim Sistemleri ve Veri Tabanı Yönetim Sistemleri kurulmuştur. Altyapılar ve sistemler tamamlandıktan sonra da bilgisayara aktarma işlemleri başlamış ve 1997–1999 yılları arasında nüfus kayıtları bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

1998 yılında ilçe nüfus müdürlüklerine destek vermek amacıyla Acil Destek Merkezi (call center) kurulduktan sonra 1998–2000 yılları arasında MERNİS uygulama yazılımları gerçekleştirilmiştir. MERNİS Projesini yürütecek personele yönelik olarak 1997–2002 tarihleri arasında 6500 personele bilgisayar teknolojileri konusunda eğitim verilmiştir.

Eğitimin tamamlanmasını takiben mevcut nüfus personeli ile hazırlanan veri giriş programını kullanarak nüfus bilgilerinin bilgisayara aktarma çalışmalarına 1998 yılında başlanmıştır. Yoğun bir çalışmadan sonra

122.145.860 kişi kaydının girilmesi 1999 yılı sonu itibariyle tamamlanmıştır. Kayıtlar girildikten sonra isim benzerliğinden kaynaklanan sorunların ortadan kaldırılması, kimlik tespitinin hızlı bir şekilde yapılması, kişinin doğumundan itibaren tüm işlemlerinin ortak numara ile yşrştşlmesi, kamu kuruluşları arasında bilgi alışverişinin kolaylaştırılması, vatandaşa daha hızlı hizmet verilmesinin sağlanması amaçlarıyla, 28 Ekim 2000 tarihinde, her Tşrkiye Cumhuriyeti vatandaşına tek bir kimlik numarası verilmiştir. TC Kimlik Numarası bilgi içermeyen 11 haneli bir sayıdan oluşmaktadır. Kimlik numarasının doğruluğunun sağlanması amacıyla son iki rakam sağlama alanı olarak kullanılmaktadır. Bugşne kadar 560 kamu kurum ve kuruluşuna kendi sistemlerinde kayıtlı kişilere ait TC Kimlik Numaraları transfer edilmiştir. Vatandaşların kimlik numaralarını kolayca őęrenebilmeleri amacıyla, Nşfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Mřdřrlřęřnřn internet sitesinde kimlik numarası őęrenme modşlş bulunmaktadır. Kimlik numaralarının verilmesinden sonra ulusal ağın kurulması çalışmaları başlatılmıştır. İlçe nşfus idarelerinin merkezle on-line çalışmalarına olanak vermek amacıyla, MERNİS iletişimi ağının kurulması çalışmalarına 2002 Ocak ayı itibariyle başlanılmıştır. Uygulama 18 Mart 2002 tarihinden itibaren öncelikle iki pilot ilde (Ankara, Kırıkkale) başlayarak daha sonra Tşrkiye genelinde yaygınlaştırılmıştır. 2002 yılı sonu itibariyle 923 İlçe Nşfus Mřdřrlřęř ve merkez on-line olarak çalışmaya başlamıştır.

MERNİS Projesinin uygulamaya geçmesi ile beraber projenin vatandaşlara ve kamu kuruluşlarına tanıtımı bşyşk önem kazanmıştır. Bu kapsamda gerek yazılı basında gerekse gşrsel medyada gerekli tanıtım programları yapılmış ve uygulamanın getireceği yararlar kamuoyuna anlatılmıştır. Genel Mřdřrlřęřn tanıtılması ve yapılan faaliyetlerin anlatılması ve TC Kimlik Numarasının kolayca őęrenilebilmesi amacıyla www.nvi.gov.tr adıyla bir internet sitesi faaliyete geçirilmıştir.

2006 yılının Nisanında kabul edilen Nüfus Hizmetleri Kanunu ile kişinin doğumundan ölümüne kadar kişisel ve medenî durumuna, uyrukluğuna ve bunlarda meydana gelebilecek değişikliklere ait doğal ve hukuki olayların belirlenip saptanması, bu amaçla düzenlenmiş kütüklere yazılması, elektronik ortamda ulusal adres veri tabanının oluşturulması, nüfus kayıtları ile adres bilgilerinin ilişkilendirilmesinin sağlanmasının amaçlanması MERNİS'in son aşaması olarak değerlendirilebilir. Söz konusu kanunun 48. maddesinde yerleşim yeri adresi ve diğer adreslere ait bilgilerin tutulmasına ilişkin politikanın oluşturulması, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması, idari birimlere göre genel uygulamaya geçiş tarihlerinin tespit edilmesi, ulusal adres veri tabanı ile MERNİS veri tabanının ilişkilendirilmesi ve adres bilgilerinin paylaşılmasına ilişkin işlemlerin kimler tarafından yürütüleceği belirtilmektedir. (Türkiye Büyük Millet Meclisi, <http://www.tbmm.gov.tr>, 08.10.2007.)

2.1.7.2.2. Kimlik Paylaşımı Sistemi

Kimlik Paylaşımı Sistemi (KPS), Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından tutulan kişi bilgilerinin, KPS veri tabanından elektronik ortamda güncel ve hatasız bir şekilde on-line paylaşılmasını sağlayan projenin adıdır. (Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, www.nvi.gov.tr, 15.01.2008.) MERNİS Projesiyle oluşturulan merkezi veri tabanında tutulan kişi bilgilerinin elektronik ortamda kamu kurum ve kuruluşlarının paylaşımına açılması amacıyla gerekli çalışmalara 2003 yılı içerisinde başlanmıştır. Kimlik Paylaşım Sisteminin 2004 yılında uygulamaya konulması ile birlikte paylaşım ile ilgili yönetim ve güvenlik esasları da ayrıca belirtilmiştir. MERNİS Projesinin en önemli amaçlarından birisi de, merkezde oluşturulan veri tabanından kamu kuruluşlarına bilgi verilmesini amaçlayan Kimlik Paylaşım Sisteminin uygulamaya konulmasıdır. Bu kapsamda, merkezde veri tabanı oluşturulmuş bulunmaktadır. 2005 yılının Şubatında tamamlanarak uygulamaya konulan Kimlik Paylaşım Sistemi Projesi ile birlikte tüm kamu kurum ve kuruluşlarına

MERNİS veritabanı açılarak nüfus hizmetlerinde tekrar ve zaman kaybının önüne geçilmiştir. Kurumların kendi verilerinde eksik olan T.C. Kimlik Numaralarını tamamlamaları ile farklı kurumlarda bulunan tek kişiye ait bilgiler arasındaki bağlantının T.C. Kimlik Numarası üzerinden yapılması sağlanmıştır. Elektronik ortamda yapılan tüm işlemlerde kimlik doğrulaması KPS üzerinden yapılabilmektedir. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünden yazışmalar ile alınan bilgiler elektronik ortamda alınabilmektedir. Bunun sonucunda çok hızlı ve güvenli bir şekilde güncel bilgilere ulaşılabilmektedir.

Kurumların kendi uygulamalarına yapacakları ekler ile çevrimiçi (on-line) sorgulama yapılabilmekte, beyan edilen kimlik ve nüfus olay bilgilerinin doğruluğu kontrol edilebilmekte, kurum uygulamasında doldurulması gereken alanlar KPS’den alınan veriler ile otomatik olarak doldurulabilmekte, yazışmalar ile alınan bilgilerin tek tek işlenmesi yerine, hazırlanacak uygulamalar ile toplu olarak işlenmesi sağlanabilmektedir.

2.1.8. Adalet Bakanlığı Ulusal Yargı Ağı Projesi

Yönetim Bilişim Sistemlerinden biri olan Ulusal Yargı Ağı projesi (UYAP), yargı birimlerinin ve Adalet Bakanlığının merkez ve taşra birimlerinin iş süreçlerini hızlandıran, güvenilirliğini arttıran ve kurumu kağıtsız ortama taşıyan bir bilgi sistemidir. (http://www.uyap.gov.tr/sempozyum/sempozyum/uyap_vizyon.htm, 15.12.2007.)

Anayasa’mızın 141/son maddesinde “Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.” şeklinde hükme bağlanmıştır. Ancak günümüzde yargı birimlerinde çalışmaların yoğun emek harcanarak yapıldığı, çok sayıda belge ve kayıt kullanıldığı, bunun ise, zaman ve emek kaybına neden olduğu, işlemleri daha da masraflı hale getirdiği ve hata riskini arttırdığı bir gerçektir. UYAP çok kapsamlı ve birbirinden farklı faaliyetleri içermektedir. Projenin Ana hedefi ise, tüm yargı birimlerini kapsayan iç otomasyonu ve dış birimlerle entegrasyonu sağlayarak, e-Devlet

ilkesinin e-Adalet kısmını oluşturarak yargıda kaliteli hizmet vermektir. (Emrullah, Aycı, “Yargı Etiği Açısından Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP)”, http://www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/22_sayi.htm, 15.12.2007.)

Ayrıca yargının dış kurumlardan bilgi ve belge ihtiyacı, oluşturulan entegrasyonlarla elektronik ortamdan (MERN S vb.) güncel ve hızlı bir şekilde karşılanacağından, bu tür bilgileri bekleyen dava/soruşturma dosyalarının daha hızlı tamamlanmasını ve yargılama giderlerinin asgariye indirilmesini sağlayacaktır.

Genel mimari açıdan UYAP ile dava adliyeye intikal ettiği andan itibaren her aşama elektronik ortama geçirilerek, mükerrer işlerin yapılmasından kaçınılmaktadır. Bu kapsamda Cumhuriyet savcılığından girilen bilgiler mahkeme aşamasında tekrar girilmemekte, bilgilerin tekrarlı olarak girilmesi engellenmekte, zaman ve işgücü kaybı önlenmektedir. Yargılama, Yargıtay’a (temyiz) gidiş, Yargıtay’dan dönüş, kesinleşme, cezanın infazı ve adli sicile intikali aşamasına kadar tüm evreler bilgisayar ortamında gerçekleştirilmektedir. UYAP projesinin tarihçesi 20 Ağustos 2000 tarihinde Adalet Bakanlığı ile Havelsan A.Ş. arasında yapılan sözleşme ile başlar. Bu kapsamda UYAP I. Aşamada, birim bazlı değil fonksiyon bazlı ve birbiriyle tamamen entegre 32 altbilgi sistemi için 203 alt modül geliştirilmiştir. Birim faaliyetleri belirli bir sıra içinde sürdürülerek, birimler arası entegrasyon sağlanmıştır. (<http://www.uyap.gov.tr/sempozyum/sempozyum/uyapvizyon.htm>,)

Birimler arasında yaşanan veri tekrarları ve bilgi farklılıkları önlenmiştir. Adalet Bakanlığı merkez teşkilatı ve bağlı kuruluşları, birimlerinde günlük işlem ve yazışmaların bilgisayar yardımıyla yapılması, tüm verilerin veri tabanında tutulması, tüm personel, finans, tedarik, malzeme bilgileri ve cezaevlerine ait bilgilerin izlenebilmesi sağlanmış, her türlü veri bilgi ve belge akışı ile doküman yönetiminin UYAP aracılığı ile gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Birim faaliyetleri hız kazanmıştır. Merkez ve taşra teşkilatındaki verilerin tek merkezde toplanması ile bilgilere hızlı ve sağlıklı ulaşım sağlanmıştır.

Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) uygulamaları doğrultusunda; yargı birimlerinin ve Adalet Bakanlığının merkez ve taşra birimlerini daktilodan kurtarmak ve kağıtsız ofis mantığındaki e-devlet uygulamalarına taşıyabilmek için 26.833 masa üstü bilgisayar, 15.265 adet lazer yazıcı, 418 adet renkli yazıcı, keşif ve otopsilerde kullanılmak üzere 2.800 adet taşınabilir laptop yazıcısı, 3.937 adet tarayıcı, 5.000 adet kesintisiz güç kaynağı 90 büyük adliye binasında merkezi online kesintisiz güç kaynağı kurulumu yapılmış, 817 kampüs birimde toplam 43.260 adet data ve elektrik hattı çekilerek yerel bilgisayar ağı (LAN) tesis edilmiş, Hâkim ve Cumhuriyet Savcılarına 10.967 adet diz üstü bilgisayarı dağıtılmıştır. (Ulusal Yargı Ağı Projesi, <http://www.uyap.gov.tr>, 25.01.2008.)

UYAP'ın Adalet Bakanlığı bağlı ve ilgili birimlere yaygınlaşmasının sağlanması ve e-devlet sistemi ile bütünleşmesi açısından uydu bağlantılarının yapılması amacıyla Türksat Uydu Haberleşme ve Kablo TV İşletme A.Ş. ile imzalanan protokol kapsamında 600'ü aşkın yerin kurulumu tamamlanmış ve faaliyete geçirilmiş, bu fonksiyonları yerine getirmek üzere oluşturulan Merkezi Sistem ve Acil Durum Merkezi (Disaster Recovery), 35.000'in üzerinde Adalet Bakanlığı kullanıcılarına, 40.000'nin üzerinde avukata ve tüm vatandaşlara hizmet verecek kapasitede tasarlanmış ve hizmete alınmıştır. UYAP yazılımları, 2003 yılı Eylül ayında tamamlandı. Yazılım geliştirimi tamamlandıktan sonra sahadaki uzman kullanıcıların geliştirme ortamında kullanımına ve eleştirilerine açıldı. Gerçek kullanıcılarla laboratuvar ortamında 2004 yılı başına kadar yoğun testlerden geçirildi.

Bu testlerde tamamlandıktan sonra pilot ve test birimlerinde gerçek ortamda 1 yıllık teste tabi tutuldu. 2004 yılı başından itibaren pilot ve test birimlerde 344 mahkemede testlere başlandı. İçinde Ankara, İstanbul gibi fiziksel olarak en büyük ve iş yoğunluğu en fazla olan adliyelerde gerçek ortamda yoğun yük altında bütün testlerden başarıyla geçti. 2005 yılı itibariyle ülke geneline yaygınlaştırmaya başlandı. 2005 yılında 507 mahkeme, 2006

yılında 1.147 mahkeme işleme alındı. (Ulusal Yargı Ağı Projesi Tarihçesi, <http://www.uyap.gov.tr/tarihce/tarih.html>, 15.09.2007.)

UYAP projesinin başlıca faydaları şunlardır: UYAP projesi elektronik imza altyapısı üzerine kurulmuştur. Bilgi ve belgelerin son hali, değişmez ve güvenli bir şekilde veritabanında saklanmakta, yetkisiz erişimlere izin verilmemektedir. Dosyalardaki tüm belge ve evraklar, elektronik ortama aktarıldığından dosyaların arşivlemesi elektronik ortamda yapılmakta, hâkim ve Cumhuriyet savcılarının arşivdeki dosyalara erişimi daha hızlı, kolay ve güvenli bir şekilde olmaktadır.

Güvenlik ve gizlilik ilkesi doğrultusunda bu dosyaların sadece ilgili personel tarafından görülmesi sağlanmaktadır.

UYAP sistemi sayısal imza altyapısına uygun olarak geliştirilmiştir. T.C. kimlik numarası bazlı çalıştığı için yetkili kullanıcıların, dosyadaki tarafların tüm geçmişine erişebilmesini, mükerrer itham ya da birleşmiş suç olup olmadığını kontrol imkânı sağlamaktadır. Birim değil fonksiyon bazlı geliştirilen modüllerle, tüm yargı birimlerini kapsayan full entegrasyon sağlanarak sisteme girilecek bilgilerin bir kez girilmesi gerçekleştirilmiştir. Yargı sistemi içindeki birimler arasında yazışmalar, Doküman Yönetim Sistemi ile kâğıtsız ofis mantığında elektronik ortamda yapılmaktadır. Sistemde gerçekleştirilen işlevlerde süreçler, belgeler ve formlar açısından standart sağlanmış ve işlem süreleri kısaltılmıştır.

Davalar hazırlık aşamasından infaz aşamasına kadar, elektronik ortamda yürütülebilmektedir. Davalarda ve soruşturmalarda posta yoluyla istenen ve aylarca sürebilen talimat işlemleri UYAP'ta mahkemeler arası var olan on-line bağlantı sayesinde karşı mahkemeye iletilebilmekte, talimatı alan mahkeme işlemi yaptıktan sonra anında diğer mahkemeye cevabını gönderebilmektedir. Sistemde, kanunlara ve usul mevzuatına göre belirlenmiş iş kurallarında usul hataları ve maddi hataları en aza indirerek, kullanıcıların hata yapmasını önleyecek ve yargılamanın fuzuli uzamasını engelleyecek uyarı sistemi

bulunmaktadır. Yargı birimlerinin karar vermesini destekleyecek alt sistemler düzeyinde sorgulamalar yapabilecekleri ve karar alımına yönelik bilgiler sunabilen, metin biçimindeki dokümanlar içinden tam metin arama (full text search) yetenekleri bulunmaktadır. (<http://www.uyap.gov.tr/sempozyum/sempozyum/uyapvizyon.htm>,)

Yargı sisteminin ilişkili olduğu ve altyapısı tamamlanmış dış birimler ile mesaj tabanlı (XML kullanılarak) veri alış-verişi sağlanmaktadır. Bu birimler arasında Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, Emniyet Genel Müdürlüğü, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü de yer almaktadır. Dava ve soruşturma dosyalarının hazırlık aşaması sırasında gerek görülen nüfus kayıtları, sabıka kayıtları, sürücü kayıtları gibi bilgi ve belgelerin ilgili kurumlardan istenmesi için gereken yazışmaların gereğinin yerine getirilebilmesi için günlerce beklendiği halde, UYAP sisteminden bu bilgi ve belgeler on-line olarak anında alınabilmektedir. (http://www.kav.org.tr/sempozyum/doc/Ali_Kaya_Uyap_Vizyon_Doc.pdf, 15.12.2007.)

Sistemde, kanunsuz suç ve ceza olmaz prensibine uygun olarak, kullanıcıların eski mevzuata göre karar vermelerini engelleyerek yargıda birliği sağlayan her an güncel mevzuat, içtihat, genelge, mütalaa, kanun, tüzük, yönetmelik, örnek karar, emsal yazı ve metinler, şablon yazılar gibi bilgi ve belgelerin yer aldığı bilgi bankası bulunmaktadır.

Adil, etik değerlere uygun, hızlı ve etkin tevzi işlemleri yapılabilmektedir. Adliye içerisinde anlık olarak veya tarih bazında tevzi edilen dosyaların dağılımı ve adliyeler arasındaki dağılımı alınarak zaman ve maliyet kazancı sağlandı. Tevzi işleminde personelin iş yükü azaltılarak zaman kazancı sağlandı. Ceza, harç ve diğer hesaplamalar otomatik yapılabilmektedir.

Cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlüler, etkin olarak izlenebilmekte ve yönetilebilmektedir. Herhangi bir suçtan aranan kişilerin tüm adli birimler tarafından anında görülebilmekte, adli sisteme kaydolan kişilerin, daha önce işledikleri suç, aldıkları ceza, kimlik ve adres bilgilerine erişilebilmektedir.

Otomatik yılsonu devir işlemleri yapılabilmektedir. Avukatların bürolarından yetkileri dâhilinde sistemdeki dava dosyalarına erişebilmekte, inceleyebilmekte, suret alabilmektedir. Vatandaşın ihtiyaç duyduğu belirli bilgilerin (örnek: dosya safahatı, duruşma günleri vb.) internete açılması sağlanmaktadır. İnfaz edilecek dosyalar için hazırlanan müddetnamede yapılan hesaplamalar hükümlünün almış olduğu cezası, suçu, tekrür sayısı, İnfaz Kanunun ilgili maddeleri göz önüne alınarak sistem tarafından otomatik olarak yapılmaktadır. Bu sayede karışıklık ve yanlış hesaplamalar ortadan kaldırılarak zaman kaybı önlenmiştir. Taşrada bulunan veya bir başka savcılığa infaz için gönderilmiş olan dosyaların takibi için harcanan zaman büyük ölçüde azaltılmış, oluşabilecek karışıklıklar engellenmiştir. Davalarda hazırlanan tebligat, müzekkere işlemleri UYAP ortamında çok hızlı ve standart olarak hazırlanabilmektedir.

Teftiş işlemleri hızlanmıştır. Öncesinde günlerce süren teftiş işlemleri, çok kısa bir sürede yapılabilmektedir. Müfettişler için hazırlanan ekranlar vasıtasıyla, müfettiş mahkemeye gitmeden odasından teftiş yapabilmektedir. Mahkemede hazırlanan standart raporlar haricinde müfettişler için denetlemeye yönelik özel raporlar hazırlanmıştır.

Davalarda bir kişi ile ilgili Türkiye'deki tüm dosyalar, hâkimlerin on-line elinin altındadır. Bu bilgilere anında ulaşılabilmesi ile hem daha doğru hem de daha hızlı karar verme süreci ortaya çıkmıştır. Ceza İnfaz Kurumları ve İnfaz Büroları arasındaki otomasyon ile hükümlülerin Ceza İnfaz Kurumunda geçirdikleri süre ile koşullu salıverilme ve hak ederek tahliye tarihlerinin takibinin elektronik olarak yapılarak karışıklık ve yanlış uygulamalar ortadan kaldırılmıştır. Mahkeme ile ilam infaz büroları arasındaki otomasyon ile mahkemenin vermiş olduğu kararlar anında ilam infaz bürolarına gelmekte ve zaman kaybı oluşmamaktadır. Ceza İnfaz Kurumları ile infaz Büroları arasındaki otomasyon ile hükümlülerin Ceza İnfaz Kurumunda geçirdikleri süre ile koşullu salıverilme ve hak ederek tahliye tarihlerinin takibinin elektronik

olarak yapılarak karışıklık ve yanlış uygulamalar ortadan kaldırılmıştır. (<http://www.uyap.gov.tr/sempozyum/sempozyum/uyapvizyon.htm>.)

Çalışanların, birimlerin ve adliyelerin performansını, iş yükünü gösterecek sorgulama ekranları mevcuttur. Bu şekilde birimler birbirleriyle kıyaslanabilmektedir. Seri davalar seri bir şekilde karara bağlanabilmektedir. Tek bir dosyada yapılan işlem seçilen diğer davalarda da otomatik olarak yapılabilmektedir. icra birimlerinde hesaplama hataları nedeniyle borçludan fazla para alınmamakta ve mağduriyeti önlenmekte ve alacaklının ise alacağının tamamını tahsil etmesi sağlanmıştır. Bütün kesinleştirme işlemleri inisiyatif kullanılmadan sistem tarafından yapılmakta ve böylece yanlışlıklara sebebiyet verilmemektedir. Harç oranları tahsilât sırasında girilerek reddiyat yapılırken eksik harç alınma işlemleri UYAP'tan öncede kalmıştır.

Sonuç olarak; projenin amacı gerekli tüm teknolojik gelişmeleri kullanarak e- Dönüşüm sürecinde hızlı, güvenilir, adil, verimli, şeffaf ve etik değerlere uygun bir yargılama mekanizması oluşturup e-Adaleti sağlamaktır. (Uçkan, a.g.e., s.294.)

2.1.9. Çalışma Bakanlığı Sosyal Güvenlik Kurumu

Kurumun ilaç politikasını belirlemek amacıyla bilgi toplanmasını sağlamak ve satın alma maliyetleri hakkında alım yapan birimlere bilgi ulaştırmak için İlaç Bilgi bankası projesini, sözleşmeli eczaneler sistemine ön koşul hazırlamak ve kurum dışı sağlık tesislerinden alınan tüm hizmet kalemlerinin kontrol altına alınmasını sağlamak ve ön izin sistemi ile denetlemek için de Sağlık Hizmetleri Satın Alma Bilgi Sistemi kurulmuştur.

Bankalarla çevrim içi bağlantı ile beş ay gecikmeli olarak işveren hesaplarına işlenen primlerin günlük izlenmesini sağlamak, bankalara işveren tescil kütüklerinin açılarak hatalı tahsilâtların önlenmesini sağlamak, aylık sigorta primleri bildirgesi ile dört aylık sigorta primleri bordrosunun birleştirilmesi ve internet üzerinden alınması, bu yolla sekiz ay geriden izlenen

sigortalı hizmetlerinin aylık takibinin yapılması, hastalık ve işsizlik sigortasını hak edip etmediklerinin etkin olarak izlenmesini sağlamak için e-Sigorta projesi hayata geçirilmiştir. (e-Sigorta Projesi, <http://www.frmtr.com/genel/672096-e-sigorta-projesi.html>, 15.10.2007.)

2.2.10. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

2.2.10.1. Elektronik Fon Transfer Sistemi - EFT Projesi

EFT Sistemi yurt içinde Türk Lirası ödemelerinin bankalar arasında elektronik ortamda, gerçek zamanlı olarak aktarılmasını ve birebir mutabakatını sağlayan sistemdir. Yüksek tutarlı banka ödemelerinin yanı sıra düşük tutarlı müşteri ödemelerinin de yapılabildiği sistemde işlemler kesindir ve iptal edilememektedir. 1 Nisan 1992 tarihinden bu yana hizmet veren sistemin, 24 Nisan 2000 tarihinde yeni işlevlerle geliştirilmiş sürümü hizmete sunulmuştur. (TürkiyeCumhuriyetMerkezBankası, <http://www.tcmb.gov.tr/yeni/osi/III1Tr.htm>, 15.10.2007.)

Projeye, ödeme transferini hızlandırmak, ödemelerde riskleri azaltmak, iş risklerini azaltmak, işlem maliyetlerini ve masraflarını azaltmak, hızlı ve sağlıklı bilgi üretmek, fonların akışkanlığını ve yönetilebilirliğini arttırmak, hizmetleri iyileştirmek amaçlanmıştır.

2.2.10.2. Elektronik Menkul Kıymet Transfer Sistemi - EMKT Projesi

Devlet iç borçlanma senetlerinin bankalar arasında elektronik ortamda gerçek zamanlı olarak aktarılmasını ve anında mutabakatını sağlayan sistemdir. EFT Sistemi ile entegre çalışan EMKT sisteminde, “ödeme karşılığı teslimat ilkesi” doğrultusunda kıymet ve para değişimi birlikte yapılmaktadır. Sistem 30 Ekim 2000 tarihinden bu yana hizmettedir.

Elektronik Menkul Kıymet Transfer Sistemi ile devlet iç borçlanma senetlerinin aktarılmasının güvenli ve hızlı ortamda yapılması, kıymetlerin fiziksel basım ve dağıtımını yapılmaksızın tümüyle kaydi yöntemlerle işlenmesi,

işlemlerin kolay, hızlı ve daha düşük maliyetlerle gerçekleşmesi, kıymet ve para değişimini aynı anda yaparak riskin azaltılması, hızlı ve sağlıklı bilgi üretimi ile kıymet yönetiminde etkinlik sağlanması, kıymetlerin kaydı ve basılı formlar arasında dönüşümünün gerçekleştirilebilmesi sağlanmıştır. (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, <http://www.tcmb.gov.tr/yeni/osi/II2Tr.htm>, 20.11.2007.)

2.2.10.3. Elektronik Veri Aktarımı Sistemi - EVAS Projesi

Elektronik Veri Aktarım Sistemi, Merkez Bankası ile ülkemiz bankacılık ve finans sektörü içerisinde yer alan kurum ve kuruluşlar arasında etkin, hızlı ve güvenilir veri alış verişi yapılmasını sağlayan bir sistemdir. Elektronik Veri Aktarımı Sistemi ile sektör içerisindeki kurum ve kuruluşlarla etkin, hızlı ve güvenilir veri aktarımı, kurumlar arasında fiziksel medya dolaşımının ortadan kaldırılması, dolayısı ile maliyetlerde iyileşme, veri aktarımında zaman kısıtlarını ortadan kaldırma, işlemleri tüm zamanlara yayabilme, insan gücü ve özellikle bilişim temelli diğer kaynak kullanımlarında etkinlik sağlanmıştır. (<http://inet-tr.org.tr/inetconf7/oturumlar/odeme-sistemleri.doc>, 20.11.2007.)

TÜRKİYE İÇİN e-Devlet MODELİ

2.2. Teknik Model

Kamu yönetiminde e-Devlet stratejisi geliştirmek ve somut fırsatları tanımlamak için bir e-Devlet modeline ihtiyaç vardır. Bu modeli dinamik ve işlemsel bir ortamda yasalar, teknolojiler, düzenlemeler ve beceriler açısından bütünleşmiş ve gelişen bir model oluşturmaktadır. e-Devlet modeli sayesinde devlet ve kurumlar, e- Devlet durumlarını inceleyebilir, ihtiyaçlarını tespit edebilir, yürütülmesi gereken e- Devlet projelerini tanımlayabilir ve öncelikleri belirleyebilir. e-Devlet modeli, e- Devlet yapılarını ve uygulamalarını değerlendirmek için bir araç olacaktır. e-Devlet modeli, süreçleri yeniden düzenleyecek ve eksik yönlerin tespit edilmesini sağlayarak iyileştirme çalışmalarını başlatacaktır. Tanımlanan süreçler, kullanıcılar ile hizmet

sunanların aynı dili konuşmasını sağlayarak, birbirleri ile iletişimlerini daha ileriye götürecektir. Bunun sayesinde sunulan hizmetlerden daha yüksek fayda elde edilebilecektir. Uzun dönemde de kamu hizmetlerinin maliyetini kontrol altına alarak düşürmek mümkün olacaktır. Önerdiğimiz e-Devlet modeli sayesinde devletler ve kurumlar, kendilerine en uygun ve en hızlı hayata geçirilebilir modeli oluşturabilecektir.

e-Devlet modelimiz; ki modelden oluşmaktadır. Birincisi teknik model ikincisi ise kurumsal modeldir. Teknik model iki temel katmandan oluşmaktadır.

Birinci katman hizmet katmanı olup e-Vatandaş modülü ile e-Devlet Kapısından, ikinci katman ilişkisel yönetimden oluşmaktadır. Kurumsal model ise işlevsel yönetim ögesi olan Bilgi Toplumu Bakanlığında oluşmaktadır.

2.2.1. Birinci Katman (Hizmet Katmanı)

e-Devlet uygulamalarının başarısı önemli ölçüde vatandaşların, yabancıların, ticari işletmelerin ve STK'ların bu hizmetlere ulaşabilmesine bağlıdır. Birinci katman Hizmet Katmanı olup e-Vatandaş modülünden ve e-Devlet Kapısından oluşmaktadır

2.2.1.1. e-Vatandaş Modülü

e-Devlet hizmetlerini kullanacak olan vatandaşlar, yabancılar, ticari işletmeler ile STK'lar kullanıcı grubunu yani e-Vatandaş'ı oluşturmaktadır. İyi bir e-Devlet yapılanması için kullanıcıların sistemde doğru ve etkin bir şekilde tanımlanması gerekmektedir.

Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü Merkezi Nüfus Sisteminde (MERNİS) vatandaşların sadece nüfus bilgilerinin bulunması günümüz koşullarında yeterli değildir. Model önerimize göre vatandaşların e-Devlet sistemindeki e-Vatandaş tanımlaması, İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne yapılacaktır. Modelimizde e-Vatandaş tanımlaması

için Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünü tercih etmemizin üç temel nedeni vardır. Birincisi tüm il ve ilçelerde örgütlenmiş olması, ikincisi MERNİS gibi önemli bir e- Devlet alt yapısının hazır olması, üçüncüsü e-Devlet kapısı için MERNİS'te oluşturulacak ek bir modülle kullanıcı tanımlamalarının kolaylıkla yapılabilecek olmasıdır.

2.2.1.1.1. e-Kimlik

Gerçek kişilerin; Sayısal Adres, Mobil Kimlik, e- İmza ve Biyometrik Kimliğinden oluşan ve Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünce elektronik ortamda tanımlanmış ve e-Vatandaşlara verilen kimliğe e-Kimlik denir. e-Kimlik kartının en belirgin avantajları; biyometrik teknolojilerinin de kullanımıyla başkası tarafından kullanılamaması ve sahte kimliğin önlenmesi ile elektronik veri transferinde güvenliğin sağlanmasıdır.

2.2.1.1.2. Sayısal Adres (e-Posta)

e-Devlet model önerimize göre kamu yönetiminde devletin vatandaşlarla iletişim için kullandığı sayısal adrestir. Hizmetlerde hız ve verimlik için devletin resmi iş ve işlemler için vatandaşlarına verdiği @turkiye.gov.tr uzantılı e-mail adreslerine sayısal adres denir. Sayısal adrese yapılan bildirim e-Devlet kullanıcılarına yapılmış sayılır.

2.1.1.1.3. Mobil Kimlik (GSM)

Model önerimize göre kamu idarelerinin resmi tebligat, kullanıcıların da e- Devlet uygulamalarına erişim için GSM'lerini kullanmasıdır. Vatandaşlarının GSM numaraları kişilerin Mobil Kimliğini ifade etmektedir. e-Devlet'in sürdürülebilirliği ve kullanılabilirliği açısından vatandaşların devlet hizmetlerine, zaman ve mekândan bağımsız olarak erişebilmesi çok önemlidir. Yani vatandaş, istediği anda ve istediği yerden bu hizmetleri 7 gün 24 saat kullanabiliyor olmalıdır. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de en yaygın ve yoğun

kullanılan erişim cihazı cep telefonları ve mobil terminallerdir. Bu nedenle e-Devlet hizmetlerinin bu mobil platformlar üzerinden de kullanılabilir olması, yani mobil devlet yaklaşımı, e-Devletin etkisini güçlendirecektir. (Kuran, a.g.e., s.141.)

e-Devlet modelimizin uygulanabilirliği açısından MERNİS'te nüfus bilgileri ile birlikte vatandaşların e-Kimliğinin (Sayısal Adresi, Mobil Kimliği, e- İmzası ve Biyometrik Kimliği) de tanımlanması ve diğer kurum ve kuruluşlarca kullanılabilecek şekilde hazır olması gerekmektedir.

e-Devlet uygulamalarının etkin kullanımı için kamu kurumları kendi sistemlerine e-Devlet kullanıcıları için yetkilendirme yapacaklar. Kullanıcılar MERNİS'ten aldıkları kullanıcı şifreleriyle tüm e-Devlet uygulamalarından yararlanabileceklerdir.

Kamu kurum ve kuruluşları kullanıcılara ayrıca şifre tanımlamayacaklar. Kullanıcıların e- işlemleri için giriş tanımlamaları elektronik ortamda MERNİS sistemi üzerinden doğrulanacaktır. Ayrıca kolluk birimleri vatandaşların Biyometrik bilgilerini (Parmak izi, DNA, vb.) alamayacak ancak ihtiyaç halinde e-Vatandaş modülünden sorgulama yapabilecekler. Modelimiz sayesinde kişisel bilgilerin kötü amaçlar için kullanılmasının da önüne geçilmiş olur.

Ticari işletmelerin tanımlamaları Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca, STK'ların tanımlamaları ise İçişleri Bakanlığınca yapılacaktır. Ticari işletmeler ile STK'ların adı, adresi, iletişim bilgileri, sorumlu kişiler vb. bilgileri sistemde tanımlı olacaktır. Kamu kurumları ticari işletmeler ve STK'lara karşı yapacağı hizmetlerde bu bilgilerden yararlanacaktır. Örneğin bu bilgiler sayesinde kamu kurumları e- hale, e- Denetim, e-Vergi vb. işlemleri yapabileceklerdir. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığının veritabanı kamu kurum ve kuruluşları tarafından kullanılabilecektir. Devlet kurumlarının tanımlanması ise Başbakanlıkça yapılacaktır. Kamu kurumları memurlara şifre tanımlaması yapmayacaktır. Kamu kurumları sistemlerinde sadece kullanıcı yetkilendirmesi yapacaktır. MERNİS sistemi üzerinden e-Kimlik tanımlaması sayesinde

kullanıcılar tek şifreyle tüm e-Devlet uygulamalarından yararlanabileceklerdir. (Ömer ÇELİKKOL Yüksek Lisans Tezi)

2.1.1.2. e-Devlet Kapısı

e-Devlet Kapısı; kullanıcıların iletişim kanallarını (İnternet, WAP, Telefon, GSM, Kioks, Digital TV, Çağrı Merkezleri, ATM, Akıllı kartlar, e-Mail vb.) kullanarak e-Devlet hizmetlerine ulaşmasını ifade eder. Modelimize göre e-Devlet uygulamalarının tek bir çatı altında bir araya getirilerek, sunulması için Bilgi Toplumu Bakanlığınca e-Devlet Kapısı oluşturulacaktır. Bu sayede devletin ana portalı oluşturulmuş, hizmetlerin tümünün bu kapıda toplanarak tek bir kaynaktan sunulması sağlanmış olacaktır. Modelimizdeki e-Devlet Kapısı, vatandaş ihtiyaçları gözetilerek, hızlı, kesintisiz, güvenilir, çevrim içi, birden fazla iletişim kanalından erişilebilir nitelikte olan, entegrasyonu sağlanmış bir şekilde sunumu için oluşturulan, gücünü teknolojiden alan bir yapıdır.

2.2.2 İkinci Katman

İlişkisel Yönetim e-Devlet modelinin çalışmasında e-Vatandaş, e-Devlet Kapısı ve işlevsel yönetim için zorunlu olan kuralları ve yapıları belirleyen Hukuki Altyapı, Teknik Altyapı ve Bilgi Güvenliği, Standartlar olmak üzere üç ana kısımdan oluşan yönetimi ifade eder.

2.2.2.1. Hukuki Altyapı

Hukuki Altyapı, zamanla gelişen yeni teknolojilerin, tüm e-Devlet uygulamalarında kullanılabilmesidir. Bu nedenle uygulama altyapılarının ve uygulama sonucunda ortaya çıkacak ürünlerin yasal olarak geçerliliğini sağlayacak hukuksal altyapının hazır olması gerekir. e-Devlet uygulamalarında e- İmza (Elektronik imza; “Kişilerin biyometrik özelliklerine dayalı (ses, göz retinası taraması, parmak izi taraması gibi) biyometrik yöntemler, kredi

kartlarında kullanılan PIN kodları, elle atılmış imzanın tarayıcıdan geçirilerek elektronik ortama aktarılmış hali, bilgisayar ekranında bu amaçla yapılmış bir kalemle atılan imza tekniği veya çift anahtarlı kriptografiyle oluşturulan dijital (sayısal) imzayı da içeren bir üst kavram olarak karşımıza çıktığı görülmektedir.” (Mine Erturgut, “Elektronik mza Kanunu Bakımından E-belge ve E-imza”, Bankacılar Dergisi, Sayı:48, 2003, s.3,<http://www.tbb.org.tr/turkce/dergi/dergi48/Mine.doc>, 10.12.2007.) 5070 sayılı yasayla güvence altına alınmış olmasına rağmen uygulamada henüz yaygınlaşmamıştır. 5070 sayılı Kanuna göre elektronik imza “başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veridir.” Elektronik imza, gerçek hayatta ıslak imza ile yapılan her işin (kanunla hariç tutulanlar dışında: evlenme, tapu işlemleri gibi) elektronik ortamda yapılabilmesi için bir araçtır. (Erturgut, a.g.m., ss.3-5.)

Elektronik imza da tıpkı ıslak imzada olduğu gibi evrakla kişinin kimliği arasında bir ilişki oluşturur. Ancak elektronik imzanın ıslak imzaya oranla üstünlükleri de vardır. Islak imzaya oranla taklit edilmeleri imkânsız denecek oranda zordur, ayrıca sadece kişinin kimlik bilgisiyle değil ayrıca mesajın içeriğiyle de ilişkilidir. Mesajdaki en küçük değişikliklerde bile elektronik imza değişir. Bu nedenle mesajın bütünlüğünü (bir yerden bir yere giderken bozulmadan, değiştirilmeden, orijinal haliyle gitmesi) sağlamada oldukça önemli bir rol oynar.

Elektronik imza ıslak imza gibi görsel bir ifade değildir. Elektronik ortamdaki hemen hemen her uygulamada mesajın sonuna eklenen bir veridir. Elektronik imza sayesinde kimlik doğrulama, veri bütünlüğü ve inkâr edememe özellikleri sağlanır. Ancak elektronik imza verinin gizliliğine ilişkin bir çözüm yaratmaz. Mesajların başkaları tarafından görülmemesi, başkalarından gizlenmesi isteniyorsa şifreleme tekniğinin kullanılması gereklidir. Elektronik uygulamalarda hem gizlilik hem de yukarıda sayılan üç özelliğin sağlanması için imzalama ve şifreleme teknikleri birlikte kullanılırlar. (Özdemir, a.g.e., s.42.)

e-Devlet modelimizde kişisel verilerin/bilgilerin korunması hakkında hukuki altyapı vardır. Vatandaşların kamuya ait bilgilere erişim hakkının ve ulusal güvenlikle ilgili hassas bilgilerin uluslararası standartlarda ve çağdaş dünyanın gereklerine uygun olarak sınıflandırılması ve korunması için gerekli hukuki altyapı mevcut olmalıdır. (Ömer ÇELİKKOL Yüksek Lisans Tezi)

2.1.2.2. Altyapı ve Bilgi Güvenliği

e-Devlet uygulamalarında vatandaşların özlük bilgilerinden ve yapılan işlemlerin güvenli olmasından daha önemli bir unsur düşünülemez. İyi bir güvenlik, bu alanda oluşturulmuş sağlam ve denenmiş bir güvenlik politikasının oluşturulması ile başlamalıdır. (Emre Eren, Dünyadaki e-Devlet Uygulamaları ve Türkiye’de e-Devlet Çalışmaları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir,)

Oluşturulan e-Devlet uygulamalarındaki her nesne veya sayfa bu güvenlik çemberi ile korunmalıdır. İyi bir güvenlik politikası en az şu üç özelliği taşımalıdır: Birincisi Koruma; kullanıcıların topladıkları bilgiler, bunları kullanma şekilleri ve yaptıkları tüm işlemlerin gizli kalması ve dışarı sızdırılmamasıdır. İkincisi Yeterlilik; bu unsur kullanıcının yapmak istediği işlemle ilgili olarak yalnızca gerekli bilgileri girmesi, o anki işlemle ilgisi olmayan şahsi bilgileri girmek zorunda bırakılmamasıdır. Üçüncüsü Güvenlik; e-Devlet uygulamaları üzerinden yapılan tüm işlemlerin güvenliğinin sağlanması ve dışarıdan oluşabilecek tüm ataklara karşı güvenlik duvarının oluşturulmasıdır.

e-Devletin oluşturulmasında alınacak güvenlik önlemlerinin yoğunluğu ve düzeyi sistemin maliyetini doğrudan etkileyeceğinden, güvenlik düzeyleri uygulamanın özelliğine göre değişebilir. Örneğin finansal işlemlerin güvenliğinde, en yüksek güvenlik düzeyi uygulanırken, istatistikî bir takım bilgilere ulaşılmasında güvenlik düzeyi düşürülebilir. Hangi verilerin hangi

güvenlik düzeyinde olduğunu belirlemek ve bunlara gereken önemi vermek için birçok çağdaş ülkedeki gibi hukuksal düzenlemelere gereksinim vardır.

Güvenlik için en önemli anahtar güvenliği anlamaktır. Güvenlik alanında mevcut seçenekleri ve önlemleri belirlemek ise sonraki adımdır. Alınacak güvenlik önlemleri fiziksel, ağ ve veri güvenliği olmak üzere üç alanda incelenmelidir. Fiziksel güvenlik verinin saklandığı veri ambarları veya veri tabanı sunucularının donanım ve güç kaynağı gibi sistemin kesintiye uğraması muhtemel alanlarda alınacak önlemlerdir. Ağ güvenliği şebeke üzerinde istenmeyen erişimlerin engellenmesi ve sisteme giriş ve çıkışların sürekli kontrol edildiği “firewall” tipi sistemlerin oluşturulmasıdır. Ağ güvenliği için ayrıca sisteme yapılan atakların tespiti için denetleme ve istenmeyen erişimlerin kontrolü için geliştirilmiş sistemler kullanılmaktadır. Veri güvenliği ise gerek verinin iletimi esnasında gerekse veritabanı içinde iken korunmasıdır. Verinin korunmasında kriptolama sistemleri ve SSL (Secure Socket Layer) uygulamaları kullanılabilmektedir.

Günümüz teknolojileri gerek donanım gerekse yazılım bazlı birçok sistem güvenliğini en iyi şekilde sağlamaktadır ve birçok ülke tarafından kullanılmaktadır.

Güvenlik açısından dikkate alınması gereken husus, güvenlik alanlarının çok iyi tespit edilerek verinin özelliğine göre en uygun önlemlerin alınmasıdır.

2.1.2.3. Standartlar

e-Devlet uygulamalarına giden unsurlardan bir tanesi de kamu kurum ve kuruluşlarının geliştirdiği projelerde standartlara uygunluğunun sağlanmasıdır. Özellikle kamu uygulamalarında bilgilerin varlığı, formatı, kullanım sıklığı, kullanılan veritabanı uygulamalarının ve ara yüzlerinin envanteri gibi verilerin tespiti büyük önem arz etmektedir. Bilişim teknolojileri alanında standardizasyonun oluşturulması benzer çalışmalarda yapılacak mükerrer

yatırımların engellenmesini sağlayacağı gibi insan gücü kaynaklarının efektif kullanımını da beraberinde getirecektir.

e-Devlet modelimizin etkin olarak kullanılabilmesi için e-Devlet uygulamalarda kullanılan bilgi alanlarının formatı uluslar arası standartta olmalıdır. Standart olmayan bilgi alanı kullanan tüm kurumlar kayıtlarını standartlar çerçevesinde güncelleştirmelidirler. Kamu kuruluşlarındaki mevcut bilgi alanlarının envanteri çıkartılıp bu alanlara ilişkin kodlar standartlaştırılmalıdır. Kamu kuruluşlarında kullanılan formların envanteri çıkarılıp aynı iş için farklı birden fazla form kullanılıyorsa teke indirilerek standart hale getirilmelidir. Kamu kurumlarının e-Devlet uygulaması için geliştirdikleri yazılımlar ile donanımlar Bilgi Toplumu Bakanlığınca belirlenen standartlara uygun olmalıdır.

2.2. Kurumsal Model

Bilgi Toplumu Bakanlığınca, devletin sunduğu hizmetlerin tümünü kapsayan elektronik ortamlar ile bunların ilişkisel yönetilmesidir. Bu hizmetlerin bazıları şunlardır: e-Eğitim, e-Maliye, e-Sağlık, e-Sosyal Güvenlik, e-Tarım, e-Ticaret, e-vb. (Ömer ÇELİKKOL Yüksek Lisans Tezi)

2.2.1. Bilgi Toplumu Bakanlığı

e-Devlet, bürokrasinin otomasyonu projesi değil, teknoloji tabanlı kamu yönetimi projesidir. Önerdiğimiz e-Devlet modeli hayata geçirilirken görev alması gereken kurumların yapısı ve uyumu son derece önemlidir. e-Devlet dönüşüm sürecinde mevcut kurumların etkin biçimde çalışmasının yanı sıra, model kapsamında Bilgi Toplumu Bakanlığının teşkil edilmesi de önerilmektedir. Modelimizin temel yapısını Bilgi Toplumu Bakanlığı oluşturmaktadır. Türkiye gibi bürokrasinin yoğun olduğu devletlerde kamu yönetiminin yeni kamu yönetimi anlayışlarına göre yapılandırılması birçok

zorlukları içermektedir. Bu açıdan siyasi ve idari yetkileri olan bir bakanlığın e-Devlet yapılanmasından sorumlu olması geçiş sürecini kolaylaştıracaktır.

2.2.2. Bilgi Toplumu Bakanlığının Görevleri

Modelimize göre; Bilgi Toplumu Bakanlığı, e-Devlet yönetiminin yapılandırılması ile ilgili hedeflerin, politikaların ve tedbirlerin tespiti için inceleme ve araştırmalar yapmak, bunları değerlendirmek ve e-Devlet yapılandırması için gerekli kurumsal, teknik ve hukuksal yapıyı oluşturmakla görevlidir.

Bilgi Toplumu Bakanlığı kamu yönetiminde e-Devlet yapılanması, geliştirilmesi ve e-Devlet uygulamaları ile ilgili konularda kamu kurumlarındaki e-Devlet birimleriyle sürekli temas halinde bulunma ve bunlar arasında koordinasyonu sağlamakla görevlidir. Aynı zamanda e-Devlet uygulamaları ile ilgili usul ve işlemlerin kolaylaştırılması ve sadeleştirilmesi için gerekli araştırma ve çalışmalarda bulunma, e-Devlet uygulamaları ile ilgili konularda teşkil edilen kurullara sekretarya hizmeti yapma da görevleri arasında sayılabilir.

Önerilen e-Devlet modeli strateji, yenilikçi ve farklı bir liderlik konseptinin kamuda uygulanması sayesinde hayata geçirilebilir. Bilgi Toplumu Bakanlığı, bu yenilikçi yaklaşımı, ancak merkezi idarede belirleyeceği bir yol haritasını uygulayarak gerçekleştirebilir. Bilgi Toplumu Bakanlığı e-dönüşüm çalışmaları çerçevesinde belirleyeceği hedefleri ve e-Devlet vizyonunu, diğer kamu kurumlarının bir bütün olarak gerçekleştirebilmesi için gereken standartları belirleyecek ve altyapıyı kuracaktır. Kesişen ve ortak kullanım gerektiren projeleri koordine ederek zaman ve kaynak israfını engellemiş olacaktır. Bu bakanlık, hem bilgi teknolojileri hem de kamu yönetimi konusunda uzman kadrolardan oluşacaktır. Bilgi Toplumu Bakanlığının sağlayacağı temel faydalar; vatandaşlara daha hızlı, kapsamlı ve kaliteli hizmet sunulması, hükümetler için bilgiye dayalı bir güç kaynağı olması, kamu kuruluşlarının yeniden yapılanmaları için bir temel oluşturulması şeklinde belirtilebilir. Temel

amaç ise; ülke bütününe kapsayacak olan teknoloji tabanlı kamu yönetiminin hukuki ve yapısal değişimleri gerçekleştirerek, bilgi ve iletişim teknolojisi üzerine oturtmak ve uyarlamaktır. Bu sadece fiziki olarak Başbakanlığa veya bütün kamu kurumlarına bilgisayar temini ve bilgisayarlaşma değil, hükümet etme veya yönetim tarzını en gelişmiş teknoloji üzerine bina ederek, kamu hizmetlerinde ve bürokraside köklü bir zihniyet değişimini getirmek anlamında olacaktır.

2.2.3. Bilgi Toplumu Eşgüdüm Genel Müdürlüğü

Projeler arasında, altyapı ve düzenleme açısından stratejik öncelikler sırasının belirlenmesi ve Türkiye Online Portalı'ndan (e-Devlet Kapısı) verilecek hizmetlerin belirlenmesi ve ilgili projelerin hızlandırılmasından sorumludur.

2.2.4. Bilişim Hukuku Genel Müdürlüğü

e-Devlet yapılanması için gerekli yasal düzenlemeleri hazırlamak, e-Devlet uygulamalarından kaynaklanan hukuki sorunları çözmek ve kamu kurum ve kuruluşlarındaki e-Devlet uygulamalarının hukuka uygunluğunu denetlemek Bilişim Hukuku Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında sayılabilir.

2.2.5. Teknoloji, Eğitim ve İletişim Başkanlığı

Teknoloji, Eğitim ve İletişim Başkanlığının görevleri arasında, kurumların ihtiyaç duyacağı e-Dönüşüm proje uygulamaları için gerekli eğitimleri vermek, e-Devlet uygulamaları ile ilgili uzaktan eğitim programı hazırlamak ve e-Devlet servisleri ile ilgili bilgilendirme ve tanıtma çalışmalarında bulunmak sayılabilir.

2.2.6. Standardizasyon ve Denetim Genel Müdürlüğü

Standardizasyon ve Denetim Genel Müdürlüğü e-Devlet modelimizin en önemli unsuru oluşturmaktadır. Çünkü Türkiye'deki kamu kurum ve kuruluşlarının e-Devlet uygulamaları hiçbir denetime tabi değildir. Bu konuda denetim yapabilecek yetkinliğe sahip kurumda bulunmamaktadır.

Modelimizde öngörülen Standardizasyon ve Denetim Genel Müdürlüğü önemli bir eksikliği tamamlayacaktır. Bilgi Toplumu Bakanlığının belirlediği hedefler doğrultusunda, bir e-Devlet modelinin yayınlanması, ortak projeler ve hizmetler için standartların ve çerçevenin düzenlenerek yayınlanması, kurumlar arasında, veri paylaşımı standartlarının belirlenmesi ve yayımlanması, projelerin hayata geçirilmesini ve denetlenmesini sağlamak, olup Bilgi Toplumu Bakanlığının kurumlar belirleyeceği arasında standartlara uyulup uyulmadığını tespit etmek, projelerin belirlenen standart kriterler ışığında başarılı olmadıklarını belirlemek, belirlenen standartların kullanılabilmesi için gerekli bilgilendirmeyi yapmak, e-Devlet Denetim ve Standardizasyon Genel Müdürlüğünün görevleri arasında sayılabilir.

2.2.7. e-Devlet Destek Genel Müdürlüğü

Modelimize göre e-Devlet Destek Genel Müdürlüğü; ortak güvenli kamu intraneti üzerindeki projelerin geliştirilmesi ve hayata geçirilmesi (Örneğin; ortak kullanılacak kimlik belgeleme sitesinin kurulması, elektronik ortamda kurumlar arasında veri alışverişinin sağlanması, Türkiye Online Portalının kurulması), Teknolojik alt yapısı yetersiz kurumlara (Belde Belediyeleri vb.) yazılım ve donanım desteği verilmesi ve bilgi iletişim teknolojileri ve kamu yönetimi ilişkisi alanında ARGE çalışmalarında bulunmaktan sorumludur.

2.2.8. Bilgi Toplumu Yüksek Konseyi

e-Devlet modelimizin önemli bir ayağını da Bilgi Toplumu Yüksek Konseyi oluşturmaktadır. Bilgi Toplumu Yüksek Konseyi e-Dönüşüm projelerinin uygulanmasında görev alan ve her kamu kurumunun e-Devlet birimlerinde görev yapan yöneticileridir. Bu kişiler, kendi kurumlarında hayata geçirilecek e-Dönüşüm projelerinden sorumlu olacaklardır. Görevli oldukları kurum ile Bilgi Toplumu Yüksek Konseyi arasındaki ilişkileri sağlamak, kurumlarını ilgilendiren projelerde eş modellerini geliştirmek, görevli oldukları kurumda Bilgi Toplumu Bakanlığınca yayınlanmış olan standartlara ve çerçeveye göre projelerin uygulanmasını sağlamak, kurum içi e-Dönüşümü hızlandırmak, Bilgi Toplumu Bakanlığının belirlediği hedeflerle kurum içindeki e-Dönüşüm projelerinin tamamlanmasını sağlamak, Bilgi Toplumu Yüksek Konseyi görevleri arasında sayılabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

e-MÜLKİYET KAVRAMI

3.1. e-MÜLKİYET KAVRAMI

e-Devlet tüm kamusal hizmetlerin elektronik ortamlarda sunulması ve bu yapının kurulması için yapılacak yönetsel ve işlevsel değişikliklerin tümü olarak özetlenebilir. E-Devlet yapısında ana veri sağlayan kurumlardan biri Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, bir diğeri de Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü olacaktır. Bu iki kurumun da e-Devlet uygulamasına yönelik bilgi sistemi projeleri mevcuttur. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün toplamak, düzenlemek, sunmak ve arşivlemekle yükümlü olduğu veriler aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir;

- Bir taşınmazın, coğrafi konumuna ait matematik ve geometrik bilgiler,
- Bu taşınmaza malik sıfatıyla sahip olan özel veya tüzel kişiler,
- Bu kişilerin bu taşınmazı nasıl elde ettikleri,
- Taşınmaz üzerinde hak iddia eden kişi ve kuruluşlar,
- Hak iddia edenlerin ne sebeple iddia ettiklerine dair bütün bilgilerdir.

Yukarıda sıraladığımız veri grubuna özetle mülkiyet verisi diyebiliriz. Bu bilgilerin iletişiminin ve kullanımının karşılıklı olarak elektronik iletişim ve işlem ortamlarında kesintisiz ve güvenli olarak yürütülmesi elektronik mülkiyet (e-mülkiyet) olarak tanımlanabilir.

Grafik olmayan mülkiyet verilerinin yani özetle tapu sicil kayıtlarının ülkemizde ne kadar önemli olduğunu ifade etmek için “mal canın yongasıdır” atasözünü kullanmak toplumumuz için yeterli olacaktır. Mülkiyet verisine bütün kamu ve özel kurumlar ile tüm özel kişiler ihtiyaç duymaktadır. Özellikle grafik olmayan mülkiyet verilerine (tapu sicil kayıtları) her insan ya da kurum hayatta

en az bir kere ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle mülkiyet verilerinin sunumunda özellikle belli başlı birimlerde yoğunluklar ve gecikmeler yaşanmaktadır.

Gerek sosyal hayatta gerek ticari hayatta grafik olmayan mülkiyet verileri sürekli ihtiyaç duyulan kayıtlardır. Bu bilgilerin sunumu gerek bilgi sahibine gerekse ilgili kurumlara günümüzde kağıda dayalı olarak yapılmaktadır. Benim nerede ne kadar taşınmazım var sorusunu kendimize soramamaktayız. Bunun cevabını sadece nerede taşınmazınız varsa, yani hangi Tapu Sicil Müdürlüğü (TSM) yetki bölgesinde taşınmaz sahibi iseniz ilgili TSM tarafından size söylenebilir. Sadece taşınmaz bilgisi değil taşınmaza ait tüm kısıtlama bilgileri de sadece ilgili TSM den öğrenilebilmektedir.

Bir kişi için taşınmazının son durumunu öğrenmek ne kadar önemli ise kamu kurumları içinde bir kişiye ait taşınmazların tespiti de o derece önemli bir konudur. Günümüzde herhangi bir kişiye ait taşınmazların sorgulanması yurt geneline aygın 1000 adedin üzerinde TSM den yaptırılabilir. Her birine ayrı ayrı sorulmaktadır. Var olanların tespiti ile üzerine rehin vb. kısıt konulması işlemi de aynı şekilde her TSM'ye ayrı ayrı yazılarak yapılmaktadır. Bu işlemin dakikaların önemli olduğu günümüzde ne derece sağlıklı olduğu ortadadır. Bu sistem TAKBİS'le otomasyona tabii tutulmuş olsa da ortadaki sorun daha farklıdır. Burada bir tüzel kişiye ait taşınmaz sorgulamasının tek elden nasıl yapılacağıdır, yabancı uyruklu kişiye ait taşınmaz sorgulamasının nasıl yapılacağıdır. Bu sorulara yanıt tasarlanan e-mülkiyet portalı ve bu portalın arkasında yer alan e-mülkiyet veri tabanında yatmaktadır.

3.2.e-MÜLKİYET PORTALININ TEMEL ÖZELLİKLERİ

Yapılan inceleme araştırma sonucu kurulması hedeflenen e-mülkiyet portalının aşağıdaki özelliklere sahip olması gerektiği tespit edilmiştir.

-Portal dünya standartlarında “one stop portal” olarak adlandırılan tek duraklı e-Devlet ana portalının bir alt portalı olacaktır.

-Veriyi sağlamakla yükümlü kurum Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü olacaktır.

-Sistem üzerinden sunulacak verinin standartları belirlenmiş olacaktır.

-Sistemin sunduğu veri tek bir kurum ile sınırlı olmayacaktır.

-Sistem MERNİS ile doğrudan ilişkili olmalıdır. Yurttaşlık numarası veritabanında ana alanlardan biri olacaktır.

-Tüm taşınmaz sahipleri (özel kişiler, tüzel kişiler, yabancı uyruklu kişiler vb.) tekil numaraya sahip olacaklardır.

-Kurumsal öncelikler ve kullanıcı yetkileri belirlenecektir. Bilgiler herkese açık olmayacaktır, ancak ülke güvenliği, adalet gibi önemli konular söz konusu olduğunda ilgili kurumlar kendilerine ait olan izinle ihtiyaç duyulan miktarda mülkiyet verisine aynı anda ulaşma ve sorgulama olanağına sahip olacaklardır.

-Sistemin donanım ve yazılım konusunda hiçbir sorunu olmayacaktır. Olası risklere (doğal ve yapay riskler) karşı veri güvenliği tam anlamıyla sağlanmış olacaktır.

Özel kişi ve kuruluşlar da kendilerine ait taşınmazların kayıtlarına ulaşım gerekli sorgulamaları yapabileceklerdir.

-Kendi yetki alanı dışında bilgilere ulaşmaya çalışanlar internet güvenlik uygulamalarının desteği ile saf dışı edilecektir.

-Gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasıyla yetkisiz kullanıcılar cezalandırılacaktır.

-Sunulan veri sürekli güncel olacaktır.

-Sistem çalışanları bilişim teknolojileri konusunda bilgi düzeyi yükseltilecektir.

-Kullanıcı kitlesi hizmetin kalitesinden memnun olacak, teşkilat birimlerinin iş kapasitesi yükselecektir.

-Geliştirilecek böyle bir hizmetin de bir bedeli olacaktır. (“E-Devlet’in Bir Alt Portalı Olarak E-Mülkiyet Kavramının Geliştirilmesi” ŞİŞMAN-doktora tezi)

3.3.e-MÜLKİYET VERİ TABANI TASARIMI

Veritabanı Türk Dil Kurumu sözlüğünde “bilgisayar kullanımda çözüme erişmek için işlenebilir duruma getirilmiş bilgi ortamı” olarak tanımlanmaktadır. Bilim dünyasında ise bu tanım “büyük boyuttaki verilerin gerektiğinde hızlı bir şekilde sorgulanabilmeleri ve kalıcılığını sağlamak maksadıyla bilgisayar ortamında oluşturulmuş bir koleksiyondur” şeklindedir. (Özaslan ve Çelik, 2003)

Veritabanları verilerin saklanması ve yönetilmesi için kullanılmaktadır. Küçük bilgiler için kitaplar ya da metin dosyaları yeterli olacaksa veri tabanı kullanmak gerekli olmayabilir. Veri sayısı ve bu verilerin boyutu arttığında buna ilave olarak hızlı ulaşım, aynı anda çoklu ulaşım, kolay güncellenebilirlik ve kişiye göre erişim hakkı gibi durumlar söz konusu olduğunda veritabanlarını kullanmak kaçınılmazdır. Veritabanlarının başlıca kullanım nedenleri;

- Kayıt ekleme ve güncelleme kolaylığı,
- Sorgulama kolaylığı,
- İstenilen yapıda çıktı alma kolaylığı,
- Yedekleme kolaylığı,
- Veri paylaşımı kolaylığı,
- Verilere çoklu ulaşımın sağlanabilmesi,
- Veri ulaşımına kişi ve gruplara göre sınırlama getirilebilmesi,
- İstatistiksel analiz yapabilme olanağı,
- Yukarıda sıralanan işlemlerin çok hızlı yapılabilmesi. İyi tasarlanmış bir veritabanında kayıt ekleme kayıt silme vb. işlemler çok daha etki bir şekilde yapılabilir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken yedi husus bulunmaktadır.
- Veritabanında tutulması istenen verilerin belirlenmesi,
- Verilerin niteliklerine göre gruplandırılması,
- Kavramsal modelin oluşturulması,
- İlişki yapısının belirlenmesi,
- Fiziksel modelin oluşturulması,
- Fiziksel modelin kontrolü,

-Veritabanının oluşturulması. (Özaslan ve Çelik, 2003)

3.4. e-MÜLKİYET İÇİN VERİ TABANI MANTIKSAL TASARIMI

Veritabanının mantıksal tasarımında tablo yapısı, tablolarda tutulacak verilerin neler olacağı,ve bu tabloların hangilerinin birbiriyle ilişkili olacağı, tablolardaki veri alanlarına girilecek veri tipleri ve uzunlukları, hangi alanın anahtar alan olacağı da bu aşamada belirlenmiştir.

3.5. VERİ TABANININ TEKNİK (FİZİKSEL) TASARIMI

Yukarıda sıralanan hususlar ışığında e-Devlet portalın alt portalı olarak düşünülen e-mülkiyet portalının veri tabanı tasarlanmıştır. Veritabanının kavramsal ve fiziksel modelinin tasarımında modelleme dili standardı olarak kabul edilen Unified Modelling Language (UML) ile yapılmıştır. Çok genel olarak UML, oluşturulacak yazılımlarda, ilişkilerin diyagramlarla anlatımı olarak tanımlanabilir. UML ile daha az maliyetli ama daha uzun ömürlü ve daha etkili yazılımlar geliştirilir ve geliştirilen yazılımların sonradan düzenlenmesi daha kolay olur. UML'nin yararları aşağıdaki gibi sıralanabilir. (Algan, 2002)

-Programın kodlanmaya başlamadan önce geniş bir analizi ve tasarımı yapılmış olacağından kodlama işlemi daha kolay olur. Çünkü programdan beklenen ve programlama ile yapılacaklar UML ile profesyonel bir şekilde belirlenir.

-Beklenmedik mantıksal hataları en aza indirgenmiş olur.

-Tasarım aşaması doğru yapıldıysa tekrar kullanılabilen kodların sayısı artacağı için program geliştirme maliyeti düşecektir.

-UML diyagramları programın tamamını kapsayacağından bellek kullanımını daha etkili hale getirilebilir.

-UML ile kodları düzenlemek daha az zaman alacaktır.

-UML ile program parçalara ayrılacağı ve parçalar arasında bir ilişki kurulacağı için ortak çalışılan projelerde yazılım geliştiricilerin iletişimi daha kolay olur.

E-mülkiyet portalının veri tabanı taşıyacağı bilginin önemine binaen çok dikkatle tasarlanmalıdır. Veri tabanında bulunacak verilerin sistemin verimli

alışması ve yapılacak sorgulamalara doğru sonuçlar alınabilmesi açısından çok önemlidir.

3.6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Yapılan bu çalışmada; bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı konusunda dünyada ve ülkemizde yaşanan gelişmeler, bilgi ve iletişim (bilişim) teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin sosyal ve ticari hayata katkıları ve özellikle kamu hizmetlerinin sunulmasında ne tür imkanlar sağlayabileceği araştırılmıştır. E-Devlet uygulamaları kapsamında sağlanabilecek faydalar ve ülkemizde e-Devletin kurulması için yapılması gerekenler hakkında dünyadaki benzerlerinden hareketle belirlemeler yapılmıştır.

Kamu kurumlarının birbirleri ile ve özellikle Tapu ve Kadastro teşkilatı ile olan veri alışverişinde yaşanan sorunlar tespit edilmiş bu konuya Tapu Kadastro teşkilatının tüm kamu kurumlarına ve özel kişilere veri sunumu için bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu olanaklar kullanılarak e-Devlet yapısı altında çalışabilecek bir e-mülkiyet portalı tasarımı yapılmıştır. Ayrıca tapu kadastro veri tabanını yeniden düzenleyerek daha aktif sorgulama ve bilgi üretimi yapabilmesi için yeni bir veritabanı tasarımı da yapılmıştır.

Ülkemiz çok geniş ve büyük bir ülkedir. Bu sebeple, devletin yurttaşlarına hizmet için başlattığı her türlü yatırım yüksek maliyetli olmaktadır. Ayrıca lke ekonomisinin genel durumu da ortadadır. Bu nedenle kısıtlı kaynaklarla daha verimli çalışabilmek için acilen e-Devlet uygulamaları sosyal ve ticari tüm alanlarda hizmete sunulmalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken çok önemli bir nokta ise; tekrarlı çalışmalardan kaçınılmasının gerekliliğidir. Bu nedenle; Kamu ve özel bütün kurumların e-Devlet kapsamında yürüttüğü çalışmalarını organize eden ve yönlendiren bir st kurul oluşturulmalıdır. Bu kurul hem tekrarlı çalışmaların önüne geçilmesini sağlamalı hem de kurum ve kuruluşların e-Devlet kapsamında geliştirdikleri ve geliştirecekleri projelerin bir standart dahilinde geliştirilmesine yn vermelidir. Geliştirilen sistemler

birbirleriyle ilişki kurabilmeli ve birbirinin verisini kullanarak daha farklı bilgi üretebilmelidir.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün yürütmekte olduğu TAKBİS projesi kurumun faaliyetlerini bilgisayar ortamında yürütebilmesi için tasarlanan uygulamalar bütünüdür. Ancak; devletin görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için yeni yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Devlet elindeki veriyi daha etkin kullanmalıdır. Eğer verinin kullanımında engel varsa acil olarak çözüm üretilmelidir. Bunlardan bir tanesi ülkemizde taşınmaz sahibi olan tüm tüzel kişilere ve yabancı uyruklu özel kişilere de Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı gibi TC kimlik numarası sisteminde değerlendirilebilecek tekil numara verilmelidir. Ayrıca bu tekil numaralar derhal TKGM veritabanına işlenmelidir. Bu işlem için ihale yoluna gidilerek ülkemizdeki yaklaşık 50 milyon adet taşınmazın kayıtları güncellenmelidir. Çünkü sayısal olmayan veriden yapılan sorgulamalar tam sonuç vermeyecektir. Ülke güvenliğini ilgilendiren veya adli ve idari soruşturmaya konu olan herhangi bir taşınmaz sorgulamasında veritabanına girilirken bir karakteri farklı girilmesi tüm sonuçları etkileyecektir.

E-Devlet portalı altında hizmet vermesi tasarlanan e-mülkiyet portalında grafik ve grafik olmayan veriler ayrı iki noktadan tüm kullanıcılara sunulacaktır. Tapu Kadastro teşkilatının sıkça kullanılan veri grubu, grafik olmayan veriler yani Tapu Sicil kayıtları olduğu yukarıda belirtilmişti. Tasarlanan e-mülkiyet portalında grafik olmayan veriler ilgisine kullanıcı kodu ve şifresi aracılığı ile sistemden sunulacaktır. Sistemden sunulan veri güncel ve anlık olarak ilgisine aktarılacağı için basit bir tapu kaydının çıkarılmasından, ülke güvenliğini ilgilendiren taşınmaz sorgulamalarına kadar bütün sorgulamalara aynı hızda cevap verilebilecektir.

Sistem yabancıların mal ediniminin sağlıklı sorgulanmasını sağlayabilecek ve ülke ekonomisine büyük darbeler vuran yolsuzlukların taşınmaz mal edinimi ile gizlenmesinin önüne geçilmiş olacaktır.

Grafik verilerin sunumunda ise sadece il, ilçe, mahalle/köy ve ada, parsel bilgileri açık olmak ve mülkiyete konu bütün bilgiler gizli kalmak koşuluyla web üzerinde açık olarak sunulması tasarlanmıştır. Önemli olan bir nokta ise veri sunumunda ulusal standartların belirlenerek hizmetin ihtiyaç duyan bütün kitlelere ulaştırılmasının sağlanmasıdır. Tasarımı yapılan e-mülkiye portalının hayata geçirilmesi ile iş yoğunluğu nedeniyle hizmetleri aksayan mahkemelere, icra kuruluşlarına büyük imkan ve kolaylık sağlanmış olacaktır. Ulusal Yargı Ağı projesi ile sistemin entegre edilmesi halinde veri iletişimi sorunsuz hale gelecektir. Anlık verinin önemli olduğu bankalar ve diğer ticari kuruluşlara da yetkileri dahilinde sağlanacak veri ile ülke ekonomisine dolaylı yoldan çok büyük getiri sağlanacaktır.

Yukarıda sıralana konuların yurt genelinde başarı ile uygulanabilmesi için aşağıda sıralanan öneriler de karar vericiler tarafından dikkate alınmalıdır:

e-Devlet'in, tümüyle teknolojiyle sınırlı bir atılım olmayıp, "değişim süreçleri"ni benimsemiş bir yönetim anlayışı olduğunun, önce tüm devlet kademelerinde sonra da tüm toplum katmanlarında benimsenmesi sağlanmalıdır. Kamuda çalışan nitelikli bilişim personelinin sayısının artırılması, istihdam, özlük hakları, terfi ve hizmet içi eğitim mekanizmalarının yeniden düzenlenmesi, atamalarda ve görevlendirmelerde "Liyakat" ilkesinin temel unsur olarak belirlenmesi sağlanmalıdır.

İnsan gücü açığı için köklü önlemler alınmalıdır. Tüm dünyada ve özellikle Türkiye'de bilgi teknolojileri sektöründe yetişmiş insan gücü açığı had safhadadır. Teknisyenden, doktoralı insan gücüne kadar geniş bir yelpazede insan yetiştirilmelidir. Bilgi paylaşımı ve iletişim kültürü oluşturulmalıdır, bu kültür ilköğretimden itibaren öğrencilere verilmelidir.

e-Devlet uygulamalarının sağlıklı yürüyebilmesi için gereksinim duyulan mevzuat değişikliklerinin acilen yapılmalıdır.

e-Avrupa eylem planında takvime bağlanan, yurt genelinde iletişim alt yapısının e-Devlet sistemini taşıyacak düzeye getirilmesi eylemi derhal

gerçekleştirilmelidir. Kurumsal yapılanmalar gözden geçirilmelidir. Ulusal politikaların belirlenmesinde, eylem planının hazırlanmasında ve uygulanmasında aralarında organik bağlar olan katılımcı ve saydam örgütlenmelere gidilmelidir. Örgütlenme için gereken yasal ve finansal destek sağlanmalıdır. Bu yapılanmada, kamu kurumlarının yanı sıra özel sektör, üniversiteler, mesleki örgütler ve sivil toplum örgütleri de yer almalıdır. Kamuda koordinasyonu sağlayan, kurumsal yapılanmaya önderlik edecek, ancak genelde emredici olmayan bir kurum kurulmalıdır. Türkiye’de önümüzdeki 10 yıl içinde bilgiye dayalı ekonomiyi hayata geçirebilmek için bilişim yatırımlarının genel ekonomi içindeki payının en azından Avrupa Birliği ülkelerinin ortalama düzeyine çıkarılması sağlanmalıdır. Bunun için gerekli ulusal bilgi alt yapısı ivedilikle tamamlanmalı ve söz konusu alt yapı aracılığıyla erişilebilen katma değerli bilgi hizmetleri sunulmalıdır.

Elektronik ticaretin önündeki engeller kaldırılmalı ve konuyla ilgili yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Bu düzenlemeler serbest rekabeti özendirmeli ve tüketiciyi korumalıdır. Fikri mülkiyet hakları ile ilgili düzenlemeler yapılmalı ve elektronik telif hakkı yönetim sistemleri geliştirilmelidir. E-imza uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.

Kamu hizmetlerinde bilgi teknolojilerinden yararlanılmalıdır. Ülkemizde 100 nüfusa düşen ortalama bilgisayar sayısının AB ülkeleri ortalaması düzeyine çıkarılması için acil önlemler alınmalıdır. Ana okullarından üniversitelere kadar örgün ve yaygın eğitim-öğretim programlarının bütün aşamalarında internet ve çoklu ortama dayalı bilgi teknolojileri ve bilgi hizmetlerinin kullanılması hedeflenmelidir. Kamu sektörüne ait işyerlerinde ve yerel yönetimlerde bilgi teknolojileri ve internetin kullanımı kontrollü olarak özendirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır. Türkiye’de bilgi teknolojileri üretimi teşvik edilmeli ve bu konuda yabancı yatırımcılar için cazip koşullar oluşturulmalıdır. Ayrıca ülkenin bilgisayar mezarlığı haline gelmemesi için de gereken tedbirler alınmalıdır. Dünya ile rekabet eden bir ekonomi ancak yoğun araştırma geliştirme ve bilgi

teknolojileri üretimiyle mümkündür. Başta yazılım olmak üzere tüm bilişim sektöründe geniş bir yelpazede ve genelde kritik teknolojilerde üretim yapılmalıdır. Bilgi Teknolojileri kullanımında yurttaşın kişisel bilgilerinin mahremiyetinin korunması doğrultusunda yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Fırsat eşitliği ve ucuz internet erişimi sağlanmalıdır. Toplumda herkesin internete erişebilmesi ve bilgi okuryazarı (bilgisayar kullanma, bilgisayar ve internet kullanarak bilgi bulma) olması hedeflenmelidir. Fırsat eşitliğini sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır. Ev tarifeleri sembolik düzeyde tutulmalıdır. Gençlerimizin okul dışında da bilgi teknolojisi olanaklarından yararlanmaları için ilköğretim, lise ve üniversite öğrencilerine veya velilerine bir defaya mahsus olmak üzere devlet bankaları önderliğinde düşük faizli kredi sağlanmalıdır.

Bilgi teknolojisi olanaklarının toplumda olabildiğince eşit bir biçimde dağılmasına özen gösterilmeli, “bilgi zengini” ve “bilgi yoksulu” kesimlerin oluşması engellenmeli ve “sayısal uçurum” yaratılmamalıdır. Bu bakımdan düşük gelirli kesimlerin okullar, kütüphaneler ve ucuz tarifeli bağlantılar yoluyla internete erişimleri sağlanmalıdır.

e-Devlet bir proje değildir. Sürekli takip ve denetim isteyen yeni bir yaşam biçimidir. Dolayısıyla e-Devlet sanal bir devlet de değildir. Gerçek hayattaki devletin, teknolojinin sağladığı olanakları kullanarak, çağın gereklerine uygun olarak yeniden yapılandırılmış halidir. Bu sebeple devletin ve yurttaşların karşılıklı olarak tüm yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri için teknolojinin bütün olanaklarından yararlanılmalıdır. Bunun sonucu herkesime olumlu olarak yansımaktır.

e-Devlet çalışmalarının en önemli ayağı yurttaşdır. Yurttaşların olası e-Devlet çalışmalarında aktif olarak rollerini alabilmeleri için eğitim ve ekonomik düzeylerinin yükseltilmesi gerekmektedir. Günlük yaşantının temel sorunlarıyla boğuşmak durumunda olan yurttaş e-Devlet omurgasında çok cılız kalacaktır. Bunun çözümü; ülke ekonomisinin güçlendirilmesi ve toplumun eğitim düzeyinin

yükseltilmesinde yatmaktadır. (“E-Devlet’in Bir Alt Portalı Olarak E-Mülkiyet Kavramının Geliştirilmesi” ŞİŞMAN-doktora tezi)

3.7. Kaynakça

Akgül, M., (1999), İnternet Sunucu Araçları ve Yöntemleri, Bilkent Üniversitesi, Ankara.

Akyel C., (2002), “E-Devlet ve E-Türkiye’nin Neresindeyiz”, SBS Türkiye INET-TR Aralık, 2002, Ankara.

Algan, S., (2002), UML (Unified Modeling Language) nedir?

Alkan, M., (2006), “E-imza Uygulamaları ve Düzenlemeleri”, TSE Standard Dergisi,1: 40-44.

Alkış, Z., Bayram, B., Batuk, G., Gümüşay, Ü., Alkış, A., (2003), “Dünyada ve Türkiye’de E devlet Kavramı Uygulamaları”, 9. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, 31 Mart-4

Nisan 2003, Ankara.

Alkış, Z., Şişman, A., (2005), “E-Devlet Ana Giriş Kapısı Ve Alt Giriş Kapıları”, 10. Türkiye

Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, 28 Mart-1 Nisan 2005, Ankara.

Arias, O., Safty, A.,(1999), “Leadership and global governance”, Mediterranean University

Pres, Famagusta.

Arifoğlu ve Diğerleri, E-Devlet Yolunda Türkiye, Türkiye Bilişim Derneği, Kamubib,

Ankara, 2002

Ayazlı, E., (2006), “Üç Boyutlu Kadastro”, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü.

Ballinger, K., (2002) “.NET Web Services Architecture and Implementation”, Addison-Wesley, Boston.

Başbakanlık Genelgesi - 2002/20

Başbakanlık Genelgesi - 2003/12

Başbakanlık Genelgesi - 2003/48

Bengshir, T. K., (2000) “Devlet-Yurttaş İletişiminde E-Posta”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt:33, Sayı : 4, Ankara, Aralık 2000.

Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı, (2005), “E-Devlet Proje ve Uygulamaları”, DPT, Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı.

Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı, (2006), “Kamu Bilgi Ve İletişim Teknolojileri Yatırımları 2002-2006”. DPT, Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı.

Cabinet Office UK, (2005), “Transformational Government Enabled by Technology” Presented to Parliament by the Chancellor of the Duchy of Lancaster, by Command of Her Majesty November 2005.

Capgemini And TNO,(2004), “Does E-Government Pay Off?”, EUREXEMP Final Report, November 2004.

Commission of The European Communities, (2006), “2010 Egovernment Action Plan: Accelerating Egovernment in Europe for The Benefit of All” Com(2006) 173 Final, Brussels, 2006.

Corbin, C., (2003), “New Issues for the European GI Strategy:eGovernment”, GINIE, D 2.9.3.

October, 2003.

Demirel, H., (2002), “An Integrated Approach to the Conceptual Data Modeling of an Entire Highway Agency Geographic Information System (GIS)”, Ph.D, D 83, Library of Berlin Technical University, 2002, Berlin, Germany.

Dexter A., Parr V., (TNS Consultants) (2003) “Government Online An international perspective”, Global summary.

DPT, (2001), “8. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Bilişim Teknolojileri ve Politikaları Özel İhtisas

Komisyonu Raporu”, Devlet Planlama Teşkilatı Başkanlığı.

DPT, (2006) “Bilgi Toplumu Stratejisi (2006-2010)”, Devlet Planlama Teşkilatı Başkanlığı.

E-Dönüşüm Türkiye İcra Kurulu Kararı, 2006 Karar No: 11

E-europe, (2004) “E-europe Progres Report 2003”, European Ministeral Conference on the Information Society, Budapest, February 2004.

Effenberg, W., (2001) “Spatial Cadastral Information Systems The Maintenance Of Digital Cadastral Maps” Department of Geomatics The University of Melbourne.

European Commission (2005), “Your Voice on eGovernment 2010 Online Public Consultation Report ” December 2005.

European Institute of Public Administration (EIPA), (2005), “Organisational Changes, Skills

and the Role of Leadership required by eGovernment”, Survey for the 44th meeting of the

Directors general responsible for Public Administration of the EU member states
Luxembourg, June 2005

Information Society Commission, (2003), “E-government More Than an
Automation of
Government Services”, Report to Government by the Information Society
Commission,
October 2003.

N. M., (2001), “Elektronik Devlet Kamu Hizmetlerinin Sunulmasında Yeni
İmkanlar”,
DPT, Ankara.

Jongcheul, P.,(2004) “Designing System Architecture for Cadastral Information
Dissemination Using Internet” International Institute for Geo-Information
Science and Earth
Observation Enschede, The Netherlands.

Kavasoğlu, S., (2006), TSE Standard Dergisi,1: 32-35.

Karademir, E., (2005), “Kadastro Kanununda Değişiklik Hakkındaki Meclis
Konuşması”,
22.02.2005, Ankara

Kayalı, C., A., Yereli, A., N., (2002), “Türkiye’de Bilgi Toplumu Yaratılması ve
E-Devlet

Uygulamalarına Genel Bir Bakış”, I. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim
Kongresi, 2002,
Kocaeli.

Köktürk, E., (2002), “Bilgi Topluma Doğru” Türkiye Bilişim Şurası Mayıs
2002, ODTU
Ankara

Köktürk, E., (2003), “Geleceğin Eğilimleri ve Haritacılığın Yönelimleri”, 9.
Türkiye Harita

Bilimsel ve Teknik Kurultayı, 31 Mart-Nisan 2003, Ankara.

Lin, C., C., (2002) “Innovating Nad Transforming Government through Information

Technology Taiwna’s Experience”, Taiwan, Nowember, 2002.

Lippmann, G., (2005), “Interoperability of eGovernment systems The identification number,

data sharing and data protection issues” Survey for the 44th meeting of the Directors general

responsible for Public Administration of the EU member states Luxembourg, June 2005

OECD, (2003), “OECD e-Government Studies The e-Government mperative”, Paris, France.

OECD, (2004), “E-Government: Making Change Happen”, Public Governance and Territorial

Development Directorate 4th OECD Symposium on e-Government, Seul, Korea, 14-15 July

2004.

Naci KARKIN Yüksek Lisans Tezi 2003

OYTEK, (2006), “Türk Telekom E-Devlet Kapısı sunumu”.

Ömer ÇELİKKOL Yüksek Lisans Tezi

Özaslan, Ö., Çelik, R. N., (2003), “Veritabanı Tarsımı ve Örnek GPS veri Tabanı”, 9. Türkiye

Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, 31 Mart-4 Nisan 2003, Ankara.

P R, H., (2005), “Hata ve Hile”, Kuşakkaya Gazetesi 22.04.2005 tarihli köşe yazısı,

Gümüşhane.

Rapor 1, (2002), “E-devlet Çalışma Grubu Raporu”, Türkiye Bilişim Şurası, 10-12 Mayıs

2002 Ankara.

Sankur, B., (2002), Ansiklopedik Bilişim Sözlüğü, Pusula Yayıncılık, İstanbul.

Şahin, N., (2003), “E-Belediye için Web Servisleri Tasarımı”, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz

Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

ŞİŞMAN-doktora tezi“E-Devlet’in Bir Alt Portalı Olarak E-Mülkiyet Kavramının Geliştirilmesi” Şişman, A., Alkış, Z., (2006) “E-Government Applications In Turkey And Takbıs Project”

Fifth International Symposium Turkish-German Joint Geodetic Days, 29-31 March, 2006

BERLIN

The Economist Intelligence Unit, (2004), “E-government in Central Europe Rethinking Public

Administration summary”.

The working Group on E-Government in the Developing World, (2002), “Roadmap for E-

Government in the Developing World”, Pasific Counsil on Interbational Policy, 2002.

TÜ K, (2005), Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırması Sonuçları, Ankara,

2005.

Türk Medeni Kanunu, 4721 sayılı.

Tüzel, A., (2003), “E-devletin Yarlarının Araştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik

Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Uçkan, Ö., (2003), “E-Devlet, E-Demokrasi ve Türkiye, Kamu Yönetiminin Yeniden

Yapılanması İçin Strateji ve Politikalar-I”, Literatür Yayıncılık, Ankara.

UNDP, (2004), “Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Türkiye 2004 İnsani Gelişme

Raporu”, Bilişim ve İletişim Teknolojileri, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye

Ofisi.

United Nations (2004), “UN Global E-Government Readiness Report 2004”, Department of

Economic and Social Affairs Division for Public Administration and Development

Management, New York, 2004.

Vintar, M., Kunstelj, M., Leben A., (2002) “Delivering Better Quality Public Services

Through Life-Event Portals” 10th Nispacce Annual Conference, Cracow, Poland

Walther, S., (2004), “ASP.NET Unleashed”, Sams, 2nd ed.,Indianapolis.

Wauters, P., Colclough, G., (2006), “Online Availability of Public Services: How Is Europe

Progressing”, Web-based Survey on Electronic Public Services, Report of the Sixth

Measurement, Capgemini, June 2006.

West, D.M., (2004), “Global E-Government Full Report”, Brown University Providence,

Rhode Island United States.

West, D., M., (2006) “Global E-Government, 2006” Center for Public Policy Brown

University Providence, Rhode Island United States.

Whelan, J., Maxelon, K., (2001), “e-Business Matters”, Prentice Hall, London

World Bank (2002), World Economic Forum, “Global International Technology. Report,

2001–2002”.

WorldBank, (2002), “The E-Government Handbook For Developing Countries”, A Project of

Information Development Program and The Center For Democracy & Technology,

World Bank (2003), World Economic Forum, “Global International Technology. Report, 2002–2003”.

World Bank (2004), World Economic Forum, “Global International Technology. Report, 2003–2004”.

WorldBank, (2004), “Studies of E-Government”.

World Bank (2005), World Economic Forum, “Global International Technology. Report, 2004–2005”.

İNTERNET KAYNAKLARI

[1] www.tdk.gov.tr/tdksozluk

[2] www.nvi.gov.tr/attached/NVI/makale/ Ulusoy, A., Karakurt, B., (2005), “Türkiye’nin E-Devlete Geçiş Zorunluluğu”

[3] [www.po.metu.edu.tr/ links/ inf/ css25/ bolum2.html](http://www.po.metu.edu.tr/links/inf/css25/bolum2.html)

[4] www-1.ibm.com/services/kcm/kcm_whatisaportal.html

[5] www.nvi.gov.tr/attached/NVI/makale/ Nohutçu A., Demirel D.,(2005) “E-Devlet:Genel

Bir Çerçeve Ve Teorik Bir Yaklaşım”

[6] www.tuena.tubitak.gov.tr

[7] www.mynet.com 25.04.2006

[8] www.tuik.gov.tr

[9] www.inet-tr.org.tr/inetconf6/tammetin/rukiye.ppt

[10] www.worldbak.org (2001)

